

รายงานการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการ
กัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด

ปิยะสุดา เพชราเวช และคณะ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการ
กัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด

A Model of Learning Management to Promote the Good Person
towards Thai Society , by Using the Process of Be Merciful for
Early Childhood in the Roi Et Office of Basic Education
Commission (OBEC)

ปิยะสุดา เพชรอาเวช และคณะ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

กระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตร กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันก่อน อันเป็นปัจจัยเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดจึงต้องออกแบบและจัดวางเงื่อนไขให้เกิดการรวมกลุ่มกันของผู้รับผิดชอบโครงการโดยมีองค์ประกอบโครงสร้างและความสัมพันธ์ในกลุ่ม ให้สามารถดึงด้านบวกของแต่ละคนออกมาหากันให้ได้มากที่สุด งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ

1) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอจังหาร 2) เพื่อจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้คัดเลือกแบบเจาะจง คือนักเรียนระดับปฐมวัยโรงเรียนดินดำบวรอง ตำบลดินดำ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 37 คน พระสงฆ์ 3 รูป บุคลากรทางการศึกษา 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน ผู้ปกครอง 5 คน นำเสนอผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า

1) การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินการ 2 ระยะ ระยะที่ 1 การระดมสมองพลังความคิด ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยอาศัยการทำสนทนากลุ่ม วางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านพุทจาใจเราะ 2) ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน 3) ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ด้านความขยันมุ่งมั่น ได้กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 8 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมบ้านของเรา 2) กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง 3) กิจกรรมบ้านของฉันทันมีหลายห้อง 4) กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ 5) กิจกรรมละเลงด้วยมือ 6) กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา 7) กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกันรักษา 8) กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก ระยะที่ 2 ทดลองเครื่องมือที่สร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง คือเด็กปฐมวัย ด้วยการใชแผนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย

2) จากการจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอจังหาร มีจำนวน 3 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด บทที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด บทที่ 3 การนำรูปแบบการเรียนรู้ส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรไปใช้

คำสำคัญ 1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2. ส่งเสริมคนดีสู่สังคม 3. กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย 4. จังหวัดร้อยเอ็ด

Abstract

A good and absolute friendly learning process starts with building friendship which is the most important initial factor. In this regard, the condition must be designed to create the gathering of those responsible for the scheme, composed of the structure and relation in the group in order to pull out the positive aspects of each person as much as possible.

The objectives of this research are:

1. To create formalities of learning provision that encourage good people in the society by using the friendly process for early children in the Primary Education Area 1 in Roi-et province, Jungharn district;

2. To formulate a manual of learning provision that encourage good people in the society by using the friendly process for early children in the Office of Provincial Primary Education Area in Roi-et. The samples used in this study were specifically selected. They were 37 early children of Dindum Buarong school, Dindum sub-district, Jungharn district, Roi-et province, 3 monks, 4 education personnel, 2 school board members, 5 parents.

The results of the research revealed that:

1. The creation of formalities of learning provision that encourage good people in the society by using the friendly process for early children in the Primary Education Area in Roi-et was implemented in 2 phases.

Phase 1 was brainstorming, designing of learning process by group discussion to design learning activities in 4 aspects: polite speaking; obedience; generosity; and diligence. The 8 learning activities were: our homes; building houses; rooms in my house; patchwork; smoldering; things surrounding us; help preserve public utilities; drawing.

Phase 2 was the trial usage of the friendly learning process with the sample early children.

2. The analytical result found that the said manual comprised 3 chapters:

chapter 1 the background and importance of the formalities of learning provision that encourage good people in the society by using the friendly process for early children in the Primary Education Area in Roi-et; chapter 2 the formalities of the learning provision; chapter 3 the application of the formalities.

Key words : 1. formalities of learning provision 2. encourage good people in the Society 3. friendly process for early children 4. Roi-et province

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ลงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญอ่านและตรวจรายงานการวิจัยเรื่องนี้ ขอขอบพระคุณ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์,ดร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์(พิเศษ)นนทา โพธิ์คำ และอาจารย์ วัฒนา ภาคมฤค ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ที่สนับสนุนส่งเสริมให้คณาจารย์ได้จัดทำงานวิจัยเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพ การจัดการเรียนสอน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณ และขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนวิจัยใน ครั้งนี้ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอนให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนดินดำบัวรองวิทยา คณะผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาที่กรุณาให้เก็บข้อมูลวิจัยในสังกัดท่าน ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บ รวบรวมข้อมูลวิจัย ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ยิ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ขอขอบใจนักเรียนระดับปฐมวัยที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ประโยชน์และคุณงามความดีของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ บิดา มารดา คุณครูบา อาจารย์ ที่ได้สั่งสอนอบรมจากอดีตจนถึงปัจจุบันตลอดผู้มีพระคุณทุกท่าน

ปิยะสุดา เพชราเวช

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 การทบทวนวรรณกรรม.....	8
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรกระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร.....	11
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม.....	17
แนวคิดการศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม.....	24
บริบทจังหวัดร้อยเอ็ด.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	34
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	35
การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือ.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	48
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	49
อภิปรายผล.....	51
ข้อเสนอแนะ.....	54

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	56
ภาคผนวก.....	60
ภาคผนวก ก คู่มือครูรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้ กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด.....	61
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ.....	97
ภาคผนวก ค ประวัติคณะผู้วิจัย.....	100

สารบัญภาพ แผนภูมิภาพ ตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การแสดงลำดับเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	22
ภาพประกอบ 1 กระบวนการเสริมแรงและการลงโทษ.....	24
ภาพประกอบ 2 แผนที่จังหวัดร้อยเอ็ด.....	29
ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการ กัลยาณมิตร.....	34
แผนภูมิภาพประกอบ ขั้นตอนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ.....	38
ตารางที่ 4.1 พฤติกรรมที่แสดงออก.....	45

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏสภาพการไหลบ่าทางวัฒนธรรม ที่มาจากการสื่อสารไร้พรมแดนทำให้วัฒนธรรม ค่านิยมที่ตึงบางอย่างลดน้อยถอยลง ภูมิปัญญา ท้องถิ่นถูกละเลย ลักษณะของสังคมไทยที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทร เอาใจใส่ดูแลรักใคร่ฉันทไมตรี มิตรพี่น้องเริ่มเสื่อมถอย สังคมเมืองขยายตัวมากขึ้น เกิดกระแสวัตถุนิยมเป็นค่านิยมของคน วิถีชีวิตที่เคยพึ่งพาตนเองมีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายสูญหายไป ความสัมพันธ์ของคนไทยในชุมชนลดน้อยลง ต่างคนต่างอยู่ จิตสำนึกสาธารณะเสื่อมลง เกิดความรู้สึกลัวว่าถูกรังแก ไม่สนใจความประพฤติของตนว่า จะส่งผลเสียต่อผู้อื่นหรือสังคม เด็กปฐมวัยจึงอยู่ท่ามกลางสภาพสังคมที่บกพร่องด้านคุณธรรม ตัวแบบที่ดีหาได้ยากขึ้น หรือหายาก เด็กจึงอาจเติบโตขึ้นมาอย่างขาดคุณภาพและการทำลายทรัพยากร และใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่าขาดการเอาใจใส่ดูแลจัดการอย่างมีคุณภาพทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติขาดความสมดุล เกิดปัญหาระบบนิเวศ มีอุบัติภัยทางธรรมชาติเกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งโรงกัญชาใช้เชื้อเพลิงที่รุ่มร่ามและสิ่งมีชีวิต ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษเกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อม ปริมาณของเสียอันตรายมากขึ้น แบบแผนการดำเนินชีวิตไม่เหมาะสมความสุขในชีวิตจึงลดน้อยลง อุบัติภัยและโรคภัยต่าง ๆ มีมากขึ้น เด็กปฐมวัยต้องอยู่ในสังคมแห่งการแปรปรวนวิถีชีวิตที่ตึงใน อดีตค่อยลดลง เด็กจะต้องเผชิญกับโลกที่มีสภาวะยากลำบากยิ่งขึ้นนักจิตวิทยาและนักวิชาการศึกษาทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและให้ความสนใจ (สุพิน ปางลีลาศ. 2554 : 2)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กล่าวถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และมีผลกระทบต่อสภาวะทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยมของคนภายในประเทศ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมโลกที่เกิดจากทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายได้ส่งผลให้เกิดอุบัติภัยร้ายแรงแก่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ประเทศไทยจึงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่อเกิดขึ้น จึงได้บัญญัติ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาประเทศแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่เน้น “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และ

สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อเด็กปฐมวัยเฉกเช่นเดียวกันกับคนทั้งหลายทั้งในชีวิตปัจจุบันและชีวิตในอนาคต กระแสการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทำให้สูญเสียวัฒนธรรมเดิมที่ฝังาม ค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ปรากฏให้เห็นอยู่โดยทั่วไปในสังคม เด็กเล็ก ๆ ที่เป็นฐานรากทางวัฒนธรรมยังไม่เข้มแข็งขาดความสามารถในการคัดกรองสิ่งที่เหมาะสมมาสู่ตนเอง อีกทั้งยังมีธรรมชาติของการเรียนรู้ โดยการเลียนแบบจากตัวแบบในสังคม ดังนั้น สถานการณ์ที่เด็กเผชิญอยู่จึงเป็นสถานการณ์ที่น่าวิตกอย่างยิ่ง เป้าหมายสำคัญของการพัฒนานักเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 คือให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข นั่นคือ มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่กับผู้อื่นอย่างมีความสุข(สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.2543:9) นั้น นอกจากดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ก็เป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการเล่นพนัน ปัญหาการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่นๆที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง (มนสภรณ์ วิฑูรเมธา . 2543 : 109)

ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย (ช่วงอายุ 0-6) ด้วยความเชื่อที่ว่ากระบวนการเรียนรู้ในช่วงปฐมวัยมีผลกระทบในระยะยาวต่อคุณภาพชีวิตของคน เพราะเป็นช่วงที่ระบบประสาทและสมองกำลังสร้างโครงสร้างที่มีการเจริญเติบโตในอัตราสูงสุดถึงกว่าร้อยละ 80 ของวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก การดูแลปลุกฝัง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการบ่มเพาะบุคลิกภาพนิสัยและการเจริญเติบโตของสมองที่ส่งผลต่อสติปัญญาและความสามารถของเด็กอย่างถาวรทำให้ภูมิคุ้มกัน มีคุณภาพ เพื่อเติบโตสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและสุขอย่างเพียงพอจากสภาพที่แสดงให้เห็นถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เด็กในวันนี้จึงต้องได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันนี้จะเป็นผู้เข้าไปสู่ฐานะของผู้จัดระบบภูมิคุ้มกันสังคม (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554)

ในวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในจังหวัดร้อยเอ็ด เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่จะได้รับการดูแลจากพ่อแม่และเครือญาติที่รวมอยู่ในครอบครัวใหญ่ เด็กจึงได้รับการดูแลทั้งทางร่างกายและจิตใจนับตั้งแต่อยู่ใน

ห้องจนคลอออกมาเป็นทารก กระทั่งเจริญวัยให้มีพัฒนาการที่ดีและมีวิถีปฏิบัติที่ทำให้เด็กได้ซึมซับมาเป็นวิถีของตนโดยธรรมชาติซึ่งวิถีเหล่านี้ คือ วิถีแห่งการถือกุศล และความมีน้ำใจไมตรี ผ่านกระบวนการใช้ชีวิตในแต่ละวัน รวมถึงวิถีการอบรมบ่มสอนที่ให้ผู้ถึงทักษะการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่งดงามอันถือเป็นวิถีแห่งคุณธรรม จริยธรรมโดยแท้ แต่ปัจจุบันครอบครัวในจังหวัดร้อยเอ็ด เริ่มเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิมส่งผลให้บทบาทของสถาบันครอบครัวด้านดูแลเด็กปฐมวัย ลดความสำคัญลงด้วยเพราะสมาชิกของครอบครัวต่างมุ่งทุ่มเทร่างกาย และเวลาไปกับการทำมาหากินจนกระทั่งมีเวลาในการดูแลครอบครัว ดูแลลูกน้อยลง และบางครอบครัวก็แตกสลายลง และในยุคที่พ่อแม่ทิ้งลูกไปหาเงินในเมืองใหญ่โดยปล่อยลูกไว้กับคนแก่ตามลำพัง จึงส่งบุตรหลานเข้าเรียนตามศูนย์เด็กเล็ก สถานที่รับเลี้ยงเด็ก โรงเรียนอนุบาล ให้แก่ครูศูนย์เด็กเล็ก ครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนอนุบาล ซึ่งมีเด็กเล็กที่อายุแตกต่างกันเริ่มตั้งแต่อายุ 1-5 ปี จำนวนประมาณในแต่ละห้อง 45 คน และครูจำนวน 1-2 คน ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงสถานภาพการ “บ่มเพาะ” ดูแลเด็กปฐมวัยในทุกด้านแทนครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการด้านสภาวะภายในของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่ได้รับผลกระทบจากการถูกทอดทิ้งของพ่อแม่ให้อยู่กับคนแก่ หรืออยู่ตามลำพังที่นั่นทำให้เกิดพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยเปลี่ยนไป เช่น สมาธิสั้นลงความเพียรพยายามลดลง ความรู้สึกเบื่อง่าย เกิดขึ้นบ่อย การเรียนรู้ไม่เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ขาดคนดีในสังคม

ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์นั้นจะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตร กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันก่อน อันเป็นปัจจัยเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดจึงต้องออกแบบและจัดวางเงื่อนไขให้เกิดการรวมกลุ่มกันของผู้รับผิดชอบโครงการโดยมีองค์ประกอบโครงสร้างและความสัมพันธ์ในกลุ่ม ให้สามารถดึงด้านบวกของแต่ละคนออกมาหากันให้ได้มากที่สุด ซึ่งก็จะทำให้เกิดการใฝ่ดีคิดดีและทำดีร่วมกันออกมาได้อย่างเต็มที่เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน เกิดการซึมซับความดีพร้อม ๆ กับการเรียนรู้หรือมีกระบวนการทางปัญญาเกิดขึ้นตลอดสาย ตั้งแต่เริ่มต้นระดมความคิด การสังเกตสำรวจสภาพปัญหา ปัญหาตระหนักรู้ในสถานการณ์หรือสภาพปัญหาและสืบสาวถึงสาเหตุ ปัญหาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม การรวบรวมประมวลข้อมูล ปัญหาคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ ปัญหาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การทำความเข้าใจให้ชัดเจนและเป็นระบบ การคิดวางแผนงาน การร่างโครงการ ปัญญาการปรับประยุกต์จากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ปัญญาการติดตามดำเนินงานปรับปรุงงาน ปัญญาการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญญาการ

ประเมิณผลสรุปผล และปัญหาการนำเสนอ ตลอดจนสติปัญญาที่จะเท่าทันและสามารถวางใจต่อโลกธรรมทั้ง 8 ที่มาถูกต้องสัมผัสใจได้อย่างฉลาดและเป็นบุคคลได้ในที่สุด (พระมหาพวงศัณรินทร์ ฐิตวิโส. 2552 : 3)

อำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอำเภอใหม่ที่แยกตัวออกจากอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ที่มุ่งเน้นพัฒนาด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่จำเป็นต้องให้ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ ตำบลดินดำเป็นตำบลที่มีพื้นที่ปกครองขนาดใหญ่ มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาส จำนวนมากที่สุดในเขตการปกครองตำบลอื่นๆ โรงเรียนดินดำบวรองวิทยา เป็นโรงเรียนประจำตำบลมีขนาดใหญ่ มีการจัดการ การบริหารที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล อีกทั้งยังเน้นกิจกรรมเพื่อการพัฒนาการของเด็กระดับปฐมวัย อีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด ณ โรงเรียนดินดำบวรอง อำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยสอดแทรกคุณธรรมควบคู่ไปกับการเรียนรู้ให้เด็กเป็นคนที่มีคุณธรรม ประพฤติตนดี และนำไปสู่การเป็นคนดีในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอจันทหาร
2. เพื่อจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอจันทหาร

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ในการทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ดมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนในการกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอจันทหาร จำนวน 562 คน จากโรงเรียน

ทั้งหมดในอำเภอ จันทราที่มีเด็กระดับปฐมวัย จำนวน 30 โรงเรียน (ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทราร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอจันทรา ข้อมูล ณ มิถุนายน 2558)

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนดินดำบวรองวิทยา อำเภอจันทรา จันทราร้อยเอ็ด เลือกแบบเจาะจง โดยได้รับความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จำนวน 37 คน ซึ่งเป็นจำนวนทั้งหมดของเด็กระดับปฐมวัยในโรงเรียนดินดำบวรอง

ขั้นตอนการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจันทราร้อยเอ็ดมี 2 ระยะ ดังนี้

การศึกษาระยะที่ 1

การวิจัยในระยะที่ 1 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจันทราร้อยเอ็ด ใช้วิธีการ Focus Groups ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในจันทราร้อยเอ็ด ได้แก่ พระสงฆ์ที่อบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 3 รูป ผู้ปกครองเด็ก จำนวน 5 คน บุคลากรทางการศึกษา 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน รวม 14 รูป/คน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดินดำบวรองวิทยา

การศึกษาระยะที่ 2

การศึกษาวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการทดลองใช้ และประเมินผลการใช้

1. กลุ่มทดลอง ได้แก่ เด็กปฐมวัย จำนวน 37 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาในการวิจัย ได้แก่

1) ตัวแปรอิสระ คือ พระสงฆ์ ผู้ปกครองเด็ก บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา

2) ตัวแปรตาม คือ รูปแบบการส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในจันทราร้อยเอ็ด

1. ขอบเขตเนื้อหา

- 1) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคม
- 2) กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย

2. ขอบเขตประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัย จำนวน 562 คน

- 1) ขอบเขตพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอจังหาร
- 2) ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลา 1 ปี ปีงบประมาณ 2559

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กปฐมวัยประพฤติตนดี เป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม มีพฤติกรรมที่ดี เป็นคนดีในสังคม
2. ส่งเสริมพัฒนาการและพฤติกรรมเด็กปฐมวัยทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และสังคม
3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนอื่น ๆ สืบต่อไป
4. สังคมเกิดความสงบสุข มีคนดีในสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมตามช่วงวัยของนักเรียนระดับปฐมวัยโรงเรียนดินคำบวรองวิทยา
2. ส่งเสริมคนดีสู่สังคม หมายถึง การใช้กิจกรรมกัลยาณมิตรสำหรับเด็กระดับปฐมวัยโรงเรียนดินคำบวรองวิทยา เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเป็นบุคคลที่ดีของสังคม โดยเน้นพฤติกรรม ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการพูดจาไพเราะ 2) ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน 3) ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ด้านความขยันหมั่น
3. กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยนักเรียนโรงเรียนดินคำบวรองวิทยา หมายถึง กระบวนการส่งเสริมการจัดกิจกรรมโดยใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้เชื่อมโยงให้บุคคลสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน “กัลยาณมิตร” แปลความหมายคำ “กัลยาณ” หมายถึง งาม ดี และ “มิตร” หมายถึง เพื่อนรักใคร่ที่สนิทสนมคุ้นเคย ดังนั้น กัลยาณมิตร จึงมีความหมายว่า เพื่อนที่ดี เพื่อนที่งาม หรือเพื่อนที่รักใคร่คุ้นเคยที่ดี ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจะต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็น

คนดี เช่น คนมีปัญญาและเป็นคนมีคุณธรรม หมายถึง บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน
แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่วยสอน หรือเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นดำเนินไปในแนวทางแห่งการฝึกฝน
อบรมอย่างถูกต้อง (พระธรรมปิฎก. 2546 : 21-26) ของนักเรียนระดับปฐมวัยโรงเรียนดินคำบัวรอง
วิทยา อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการทำวิจัย เรื่องรูปแบบการส่งเสริมส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการ
กัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องดังนี้

- 2.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ
กัลยาณมิตร
- 2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม
- 2.4 แนวคิดการศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม
- 2.5 บริบทจังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะ
ของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม
และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

2.1.1 จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมี
พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและ
ความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้อย่างคล่องแคล่ว
และประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข

4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

2.1.2 สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดการกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สารการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก บุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจจะไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะทางการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจนำสารการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา ปฐมวัย สารการเรียนรู้กำหนดเป็นดังนี้

2.1.3 ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกันด้วย

ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ การเรียนรู้ทางสังคม

1. การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง
  2. การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
  3. การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ
  4. การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึกความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น
  5. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
  6. การแก้ปัญหาในการเล่น
  7. การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย
- (สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 31-39)

สื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การเรียนรู้จะต้องประกอบไปด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กบุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กจะไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำ ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้รับ รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร กระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตร เป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้เชื่อมโยงให้บุคคลสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน “กัลยาณมิตร” แปลความหมายคำ “กัลยาณ” หมายถึง งาม ดี และ “มิตร” หมายถึง เพื่อนรักใคร่ที่สนิทสนมคุ้นเคย ดังนั้น กัลยาณมิตร จึงมีความหมายว่า เพื่อนที่ดี เพื่อนที่งาม หรือเพื่อนที่รักใคร่คุ้นเคยที่ดี ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจะต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นคนดี เช่น คนมีปัญญาและเป็นคนมีคุณธรรม หมายถึง บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่วยสอน หรือเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นดำเนินไปในแนวทางแห่งการฝึกฝนอบรมอย่างถูกต้อง การทำหน้าที่กัลยาณมิตร ทำได้โดย

1. ให้ความยิ้มแย้มแจ่มใส
2. ให้ความสดชื่นเบิกบานให้กับทุก ๆ คน
3. ให้ความเป็นมิตร
4. ให้ความเป็นกันเอง ให้ความปรารถนาดีอย่างจริงใจกับทุกคน เป็นญาติยิ่งด้วยญาติ เป็นมิตรยิ่งด้วยมิตร
5. ให้คำแนะนำที่ดีชี้หนทางที่ถูกให้เดิน ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเป็นไปเพื่อการสร้างบารมีอย่างแท้จริง
6. ให้อริยทรัพย์ แนะนำให้ทำบุญให้ถูกวิธีและถูกเนื่อนาบุญ เพื่อเปลี่ยนสามัญทรัพย์ให้เป็นอริยทรัพย์ติดตัวข้ามภพข้ามชาติ
7. ให้หนทางแห่งความสงบร่มเย็น
8. ให้ความสุขที่แท้จริงแก่บุคคลทั้งหลาย โดยการปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงธรรมกาย แนะนำบุคคลทั้งหลายออกจากกามโดยธรรม
9. ให้ชีวิตการเป็นกัลยาณมิตร เวลาเป็นสิ่งมีค่ามากที่สุด เวลาที่ผ่านไปแต่ละวินาทีนั้นกลืนกินชีวิตของเราให้หมดไปด้วยแต่เพื่อประโยชน์แก่มวลมนุษย์ เราได้สละเวลาหรือชีวิตเพื่อทำหน้าที่กัลยาณมิตรให้ทุกชีวิตได้เตรียมเสบียงในการเดินทางในวิภวสงสารไปสู่จุดหมาย คือ นิพพาน (พระธรรมปิฎก. 2546 : 21-26)

หลักกัลยาณมิตรนี้ เป็นสิ่งที่คอยสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เด็กจำเป็นและต้องการคนที่คอยช่วยบอก ช่วยแนะนำ ชี้แนะ คอยสนับสนุนและช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กได้พร้อมที่จะเรียนรู้ และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทำให้เด็กเกิดคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ

1. ด้านการพูดจาไพเราะ หมายถึง การที่เด็กพูดดี พูดจาไพเราะบอกเพื่อนในทางที่ดี แนะนำสิ่งดี ๆ ต่อเพื่อน ชักชวนให้ประพฤติในทางที่ดี
2. ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน หมายถึง เด็กเป็นผู้ฟังที่ดี มีความอดทนในการฟังไม่เบื่อหน่าย รู้จักรอคอยและเชื่อฟังผู้ใหญ่
3. ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีมารยาทงาม หมายถึง เด็กมีมารยาทดี มีท่าทางที่น่ารัก มีน้ำใจ ช่วยเหลือแบ่งปันไม่งอแง ไม่ก้าวร้าว เสียสละ มีความเกรงใจยอมรับซึ่งกันและกันและชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและผู้อื่น
4. ด้านความขยัน มุ่งมั่น หมายถึง เด็กมีความขยัน เด็กมีความมุ่งมั่น เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมายเข้าใจในงานที่ทำและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

ประยุทธ์ ปยุตโต (2531 : 23) กล่าวถึง การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่ ผัสสะทั้ง 6 ของมนุษย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กายใจ ได้สัมผัส และสัมพันธ์กับสิ่งเร้า เกิดธาตุรู้ และมีการกระทำโต้ตอบ ผูกฝนอบรมตนเอง หรือโดยกัลยาณมิตรจนประจักษ์ผลเกิดคุณภาวะ (ความรู้และความดี) สมรรถภาวะ (ความสามารถ) สุขภาวะ (ความผาสุกพอเหมาะพอควร) และอิสระภาวะ (พ้นจากทุกข์และความเป็นทาส)

มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (2543 : 65-68) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร ดังนี้ กัลยาณมิตร เป็น “บุพพนิมิต” ของมัชฌิมาปฏิปทา คือ เป็นสิ่งที่นำเราไปสู่มัชฌิมาปฏิปทา การมีกัลยาณมิตรเป็นสัญญาณที่บอกว่าเรากำลังจะเดินทางไปสู่อริยมรรคบางที่เรียก กัลยาณมิตรว่า “ปรโตโฆสะ” แปลว่า เสียง จากผู้อื่นคือเป็นเสียงหรือคำพูดที่ดึงดูดถูกต้อง เป็นเสียงจากมิตรที่ดี ช่วยแนะนำให้เราเกิดความคิดเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิว) ความมีกัลยาณมิตรนี้ถือว่าอยู่ในระดับศรัทธา การมีกัลยาณมิตรมิได้แปลว่า เราเกิดปัญญาเห็นสัจธรรมแต่แปลว่า เราเกิดศรัทธาที่จะไปหาสัจธรรม กัลยาณมิตรจะเป็นผู้แนะนำ สั่งสอน ให้เห็นว่าอะไรถูกอะไรผิด การมีกัลยาณมิตรเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาปัญญาที่จะทำให้เราเห็นสัจธรรม

สมล อมรวิวัฒน์ (2548 : 300-301) กระบวนการกัลยาณมิตรว่าเป็นกระบวนการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ 1) เพื่อชี้ทางบรรเทาทุกข์ และ 2) ชี้สุขเกษมศานต์ ซึ่งได้หลักอริยสัจ 4 มาใช้ควบคู่กับหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีกระบวนการหรือขั้นตอน 8 ขั้นด้วยกัน ดังนี้

1. การสร้างความไว้วางใจ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ได้แก่ การที่ผู้สอนวางตนให้เป็นที่น่าเคารพรัก เป็นที่พึ่งแต่ผู้เรียนได้ มีความรู้และฝึกหัดอบรมและปรับปรุงตนเองเสมอ สามารถสื่อสาร ชี้แจงให้ศิษย์เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง มีความอดทน พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา และมีความตั้งใจสอนด้วยเมตตา ช่วยเหลือศิษย์พ้นจากทางเสื่อม

2. การกำหนดและจับประเด็นปัญหา (ขั้นทุกข์)
3. การร่วมกันคิดวิเคราะห์เหตุของปัญหา (ขั้นสมุทัย)
4. การจัดลำดับความเข้มของระดับปัญหา (ขั้นสมุทัย)
5. การกำหนดจุดหมายหรือสภาวะพ้นปัญหา (ขั้นนิโรธ)
6. การร่วมกันคิดวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการแก้ปัญหา (ขั้นนิโรธ)
7. การจัดลำดับจุดหมายของสภาวะพ้นปัญหา (ขั้นนิโรธ)
8. การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาตามแนวทางที่ถูกต้อง (ขั้นมรรค)

พระมหาพวงศันรินทร์ ฐิตวิโส (2552 : 3) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันก่อน โดยมีองค์ประกอบโครงสร้างและความสัมพันธ์ในกลุ่ม ซึ่งก็จะทำให้เกิดการใฝ่ดีคิดดีและทำดีร่วมกันออกมาได้อย่างเต็มที่ เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน เกิดการซึมซับความดีพร้อม ๆ กันมีการเรียนรู้หรือมีกระบวนการทางปัญญาเกิดขึ้นตลอดสาย ตั้งแต่เริ่มต้นระดมความคิด การสังเกตสำรวจสภาพปัญหา ปัญญาตระหนักรู้ในสถานการณ์หรือสภาพปัญหาและสืบสาวถึงสาเหตุ ปัญญาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม การรวบรวมประมวลข้อมูล ปัญญาคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ ปัญญาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การทำความคิดให้ชัดและเป็นระบบ การคิดวางแผนงาน การร่างโครงการงานปัญญา การร่างโครงการงานปัญญาการปรับประยุกต์จากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ปัญญาการติดตามดำเนินการปรับปรุงงาน ปัญญาการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญญาการประเมินผลสรุปผล และปัญญาการนำเสนองาน

2.2.1 กระบวนการกัลยาณมิตร

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่สำคัญที่สุด โดยจัดวางเงื่อนไขให้เกิดการนำพาให้บุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีตั้งแต่กลุ่มเพื่อนใกล้ตัว ครู ผู้บริหาร พ่อแม่ จนถึงองค์กรที่ให้การสนับสนุน มารวมกลุ่มกันโดยให้แต่ละคนมาสวมบทบาทเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน กัลยาณมิตรนั้นมีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยกระตุ้น เตือน ช่วยสร้างแรงบันดาลใจ ช่วยสร้างศรัทธาในการทำมาดี ช่วยสนับสนุนให้โครงการดำเนินไปได้ด้วยดี ขั้นตอนนี้จึงสำคัญมากที่สุดที่จะทำให้เริ่มต้นการเรียนรู้ได้

และดำเนินต่อไปจนถึงปลายทางแห่งความสำเร็จ โดยกัลยาณมิตรจะทำหน้าที่เป็นผู้ชักจูงปัจจัยภายนอกมากระตุ้นตัวเปิดการเรียนรู้ภายใน การเปิดการเรียนรู้ภายในจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกัลยาณมิตรเตรียมการและเลือกใช้ปัจจัยภายนอกมากระตุ้นปัจจัยภายในอย่างพอเหมาะพอดีแก่ผู้เรียนและสถานการณ์แวดล้อม ปัจจัยภายนอกดังกล่าวนี้ เรียกว่า “ปรโตโฆสะ” ซึ่งมีหลายลักษณะ ตั้งแต่คำสอน คำบอกกล่าว หนังสือ ตำรา สื่อต่าง ๆ และที่ดีที่สุด คือ “เสียงของครู เพราะเป็นเสียงที่จะสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในใจเป็นเสียงที่จะช่วยเตือนจิตสะกิดใจให้ฉุกละหุกหรือตระหนักรู้ เป็นเสียงที่เป็นกำลังใจให้เกิดการเรียนรู้ภายในตนขึ้น มั่นใจขึ้น จนเข้าใจถึงคุณค่า ถึงประโยชน์ จึงเกิดฉันทะความพอใจใคร่ที่จะลงมือกระทำด้วยตนเองโดยไม่ลังเล

เมื่อศรัทธาคือความสนใจใฝ่รู้เกิดขึ้นก็จะช่วยกระตุ้นตัวเปิดการเรียนรู้ภายในอีกอย่างหนึ่ง ก็คือกระบวนการคิดพิจารณาอย่างแยบคาย หรือที่เรียกว่า โยนิโสมสิการ ให้เริ่มต้นและทำงานไปด้วยกัน โดยช่วยกันระบุปัญหาได้ชัดเจน ค้นหาสาเหตุที่มาของปัญหานั้น ๆ สืบสาว ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทั้งบุคคล สถานการณ์ สถานที่ ฯลฯ เริ่มวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหา พิจารณาหาหนทางปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นจริง ทั้งหมดนี้เป็นวิธีคิดพิจารณาแบบอริยสัจ 4 นั่นเองการจะไปเปลี่ยนแปลงผู้อื่น ต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองก่อน (กายภาวนา และ ศีลภาวนา) และระหว่างที่เราได้เรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเอง ก็ทำให้เราได้เกิดการเรียนรู้คุณความดีหรือคุณธรรมจากภายใน (จิตภาวนา) ที่ค่อย ๆ ซึมซับและสั่งสมเป็นประสบการณ์เป็นปัญญาญาณหยั่งรู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ตนเองทำนั้น (ปัญญาภาวนา) เขาก็จะพัฒนามาสู่ความเป็นกัลยาณมิตรที่สมบูรณ์ขึ้น อันจะก่อเกิดเป็นวงจรขับเคลื่อนที่ทรงพลังให้เกิดการสืบเนื่องไปสู่ขั้นต่อ ๆ ไป นำพาให้เพื่อนคนอื่น ๆ ได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่องขยายวงออกไปได้ไม่สิ้นสุด (พระมหาพวงศันรินทร์ ฐิตวิโส.2552 : 4-6)

กัลยาณมิตร มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกอบรมบ่มนิสัยสมาชิกทุก ๆ คนในบ้านให้เป็นกัลยาณมิตร ถ้าแต่ละบ้านในชุมชนล้วนเป็นกัลยาณมิตรกันทั้งหมด ผู้คนในชุมชนก็จะมีแต่คนดีหรือกัลยาณมิตรถ้าผู้คนในชุมชนทุกคนเป็นคนดี คนเลวยอมไม่ปรากฏนั่นคือ สังคมสันติสุขได้เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้น ผู้ที่สามารถเปิดบ้านกัลยาณมิตรได้แล้ว สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความพร้อมเพรียงในการปฏิบัติกิจกรรมโดยไม่มีปัญหาขัดข้อง เจ้าของบ้านกัลยาณมิตรก็ควรจะมีวิสัยทัศน์ มองไกลไปถึงการสร้างเครือข่ายบ้านกัลยาณมิตรต่อไปอีกด้วย โดยการชักชวนเพื่อนบ้านบางคนมาร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมที่บ้านของเรา เพราะการสร้างเครือข่ายบ้านกัลยาณมิตรควรเริ่มจากการพูดคุยชักชวนเพื่อนบ้าน

ที่สนิทสนมคุ้นเคยกัน มาร่วมกิจกรรมการปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งที่มีความหมายในตัวเองอยู่แล้ว ถ้ามีการเริ่มต้นที่ดี ย่อมจะเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกใหม่บางคนหรือทุกคน บรรดาจะปฏิบัติธรรมเป็นประจำที่บ้านของเขาเองบ้าง และในที่สุดเขาก็อาจจะเปิดบ้านของเขาเป็นบ้านกัลยาณมิตร โดยความยินยอมพร้อมใจของมวลสมาชิกในบ้าน (เครือข่ายบ้านกัลยาณมิตร. 2553 : ออนไลน์)

มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (2543 : 65-68) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนมีโอกาสคิดทำสร้างสรรค์โดยมีครูช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อ และสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน
2. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมของร่างกาย และจิตใจ และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
3. สาระการเรียนรู้มีความสมดุลเหมาะสมกับวัย ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและความคาดหวังของสังคม ทั้งนี้ผลการเรียนรู้จากสาระและกระบวนการ จะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิดความสามารถ ความดี และมีความสุขในการเรียน
4. แหล่งเรียนรู้มีหลายหลายและเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัด ความสนใจ
5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และระหว่างผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ห่วงใย มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ คือ แลกเปลี่ยนความรู้ ถักทอความคิด พิชิตปัญหาาร่วมกัน
6. ศิษย์มีความศรัทธาต่อครูผู้สอน สาระที่เรียนรวมทั้งกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนใฝ่รู้ มีใจรักที่จะเรียนรู้ ทั้งนี้ครูต้องมีความเชื่อว่าศิษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
7. สาระและกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียนจนผู้เรียนสามารถนำผลจากการเรียนรู้ ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง
8. กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้สูงสุด เพื่อให้สถานศึกษาและครูผู้สอนได้ ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้

ได้สอดคล้องกับมาตรา 24 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เอกสารนี้จึงเสนอตัวอย่างการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดพอสังเขป ทั้งนี้ได้หมายความว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องทำตามลำดับที่จะกล่าวต่อไปนี้เสมอไป ผู้สอนควรนำไปพิจารณา เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่ง ต่อจากนั้นเชื่อว่าจะสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยตนเองอย่างแน่นอน

จากการสังเคราะห์แนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา เริ่มต้นกระบวนการโดยการให้นักบริหาร การศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัย ได้สัมผัสชีวิตความเป็นจริงของชุมชน ด้วยการเข้าหาชุมชน และเรียนรู้ถึงปัญหาสำรวจสภาพปัญหาของเด็กปฐมวัย ครอบครัว และชุมชน จนเข้าใจสภาพปัญหาที่แท้จริงในชุมชน

ขั้นที่ 2 ระดมพลังความคิด นักบริหารการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัย หาความรู้ ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อใช้ในการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 3 ร่วมพิจารณา นักบริหารการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัย นำเอาความรู้ ข้อมูลที่ได้ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มาร่วมกันสังเคราะห์ รวบรวมและประมวล ข้อมูล เพื่อใช้ในการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 4 วางแผน นักบริหารการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นองค์รวม จัดระบบความคิดและวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 5 ดำเนินกิจกรรม นักบริหารการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัยช่วยกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้อย่างเป็นระบบตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 6 ประเมินผลการเรียนรู้ นักบริหารการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัย ร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย จากนั้นสรุปผลการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย

2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

1) ความหมายและความสำคัญของคุณธรรม

คุณธรรม จริยธรรมเป็นเสมือนบทบัญญัติของความดีและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดีประพฤติชอบ คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการประกอบกิจการในวิชาชีพของบุคคลในทุกสาขาอาชีพ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย การทำความเข้าใจกับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมจะทำให้เด็กปฐมวัยมีความตระหนักถึงคุณประโยชน์และโทษที่เป็นผลสืบเนื่องจากการมีคุณธรรมจริยธรรมและการขาดคุณธรรมและจริยธรรม นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรมทั้งที่เป็นพื้นฐานของความคิดและความหมายที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับพฤติกรรมในด้านอื่น ๆ ด้วย ดังที่

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543 : 19) คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณคนยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม มีประโยชน์มากและมีโทษน้อย สิ่งที่เป็นคุณธรรมในแต่ละสังคมอาจจะแตกต่างกัน เพราะการเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีนั้นขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศาสนา และการศึกษาของคนในสังคมนั้น

सानนท์ ฉายเรืองโชติ (2544 : 39) ได้กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพความดีทั้งหลาย ซึ่งฝังลึกอยู่ในจิตใจของบุคคลและเป็นการประพฤติ ปฏิบัติชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม อันจะก่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน

ทิสนา เขมมณี (2546 : 11) ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ได้กระทำจนเคยชิน

2. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติและศีลธรรม

วอลเตอร์ และคนอื่น (Walter and others. 1966 : 801) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า คุณธรรมเป็นคุณภาพทางศีลธรรมเฉพาะอย่าง หรือนิสัยที่ดี

กูด (Good. 1976 : 641) ได้ให้ความหมายสอดคล้องกับ **ลองแมน (Longman. 1978 : 1226)** ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ได้

กระทำจนเคยชิน

2. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลให้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติและศีลธรรม

จากความหมายของคุณธรรมที่นักการศึกษา นักปราชญ์ นักจิตวิทยา ฯลฯ ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่มนุษย์ประพฤติ ปฏิบัติจนเป็นนิสัย ทั้งทางกาย วาจาและใจ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม

2.3.1 ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม เป็นหลักความประพฤติ หรือ แนวทางในการปฏิบัติตนที่ควรแก่การยึดถือปฏิบัติ เพื่อสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขโดยมีคุณธรรม และศีลธรรมเป็นองค์ ประกอบที่สำคัญการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมจึงเปรียบเสมือนการพัฒนาคุณภาพจิตใจ ที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของคน นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของจริยธรรมทั้งที่เป็นพื้นฐานของความคิดและความหมายที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับพฤติกรรมในด้านอื่น ๆ ด้วย จริยธรรม ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Morality ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

นีออน พิณประดิษฐ์ (2542 : 8) จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความดี และความถูกต้องแก่สังคมในระดับต่าง ๆ และจะเกิดเมื่อคนมีความขัดแย้งเกี่ยวกับคุณธรรม หรือค่านิยมตั้งแต่สองตัวขึ้นไป เช่น ถ้ามีเหตุการณ์ขัดแย้งเกิดขึ้น ทำให้เราตกอยู่ในสภาพที่ต้องแก้ปัญหาแล้ว เราตัดสินใจแก้ปัญหาโดยยึดผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาเพื่อสังคมแสดงว่าเรามีจริยธรรมสูงกว่าคนที่แก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ตนเอง

ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2544 : 88) กล่าวถึง ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า คำว่า จริยธรรมแยกออกเป็น จริยะ + ธรรม คำว่า จริยะ หมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรปฏิบัติ ส่วนคำว่าธรรม มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็นจริยธรรมจึงได้ความหมายตัวอักษรว่า หลักแห่งความประพฤติหรือแนวทางของการประพฤติ

ทิสนา แคมมณี (2546 : 4) ให้ความหมายจริยธรรมไว้ว่า “จริยธรรม เป็นการแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม”

ซาโรช บัศวรี (2549 : 9) ได้ให้ความหมายของ จริยธรรมไว้ว่า “จริยธรรม คือ แนวทางในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่กันอย่างร่มเย็นในสังคม จริยธรรมมีโครงสร้างสำคัญอย่างน้อย 2 ข้อ คือ ศีลธรรม ได้แก่ สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติและคุณธรรม ได้แก่ สิ่งที่เราควรปฏิบัติ ซึ่งทั้งสองข้อรวมเรียกว่าจริยธรรม”

เพียเจต์ (Piaget. 1960 : 1) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็น ลักษณะของมนุษย์ และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ การจัดเตรียมทางสังคม ความสัมพันธ์ในรูปการกระทำร่วมกัน

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 31-53) กล่าวว่า จริยธรรมมีพื้นฐานของความ ยุติธรรม ซึ่งเป็นการกระจายสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกันโดยมีกฎเกณฑ์ที่เป็นสากล ซึ่งคนส่วนใหญ่ยอมรับได้ในเงื่อนไขที่ไม่มีความขัดแย้งกัน มีความเป็นอุดมคติและพันธะทางจริยธรรม จึงเป็นการเคารพต่อสิทธิของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

บราวน์ (Brown. 1978 : 412) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า “จริยธรรม” หมายถึง ระบบกฎเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์การกระทำผิดหรือถูกของบุคคล ซึ่งเปลี่ยนแปลงและมี วิวัฒนาการจากประสบการณ์ของบุคคล

จากความหมายของจริยธรรมที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมโดยรวม ผลการ ประพฤติปฏิบัติดังกล่าวก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม

2.3.2 องค์ประกอบของจริยธรรม

นักจิตวิทยาและนักวิชาการหลายท่าน ได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมของบุคคลดังนี้

ธีระพร อุวรรณโณ (2530 : 54) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญ ของจริยธรรมดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ ความเข้าใจในเหตุผล ของความถูกต้องดีงาม สามารถ ตัดสิน แยกความถูกผิดได้ด้วยความคิด
2. องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึก ได้แก่ ความพึงพอใจศรัทธาเลื่อมใส เกิดความ นิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมนี้มาเป็นแนวปฏิบัติ
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมกรรมการแสดงออก หรือพฤติกรรมที่บุคคลตัดสินใจ ที่กระทำถูก หรือในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ กัน

ดวงเดือน พันธุนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2520 : 4) ได้สรุปองค์ประกอบของจริยธรรมไว้ 4 ลักษณะ คือ

ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ในสังคมว่าสิ่งใดควรกระทำและสิ่งใดไม่ควรกระทำ ซึ่งสมาชิกทุกคนในสังคมต้องเรียนรู้

ทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ที่เป็นไปในทางที่ชอบและไม่ชอบ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง ลักษณะที่ชี้ให้เห็นถึงความประพฤติ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทั้งต่อตนเองและสังคม อันจะก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลทางจริยธรรมนี้จะทำให้ทราบถึงเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ

ฮอฟฟ์แมน (Hoffman. 1970 : 12) เชื่อว่าจริยธรรมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใน (Internalization) ขององค์ประกอบจริยธรรม 3 ประการ ที่เป็นอิสระจากกัน ได้แก่ ความคิดทางจริยธรรม (Moral thought) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral behavior)

บราวน์ (Brown. 1978 : 412) มีความเห็นว่าจริยธรรมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้ (Knowledge) ความรู้สึก (Feeling) และความประพฤติ (Conduct) ซึ่งสอดคล้องกระบวนการซึมซับทางจริยธรรม (Moral Internalization) มี 3 กระบวนการที่เป็นอิสระจากกัน คือ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของจริยธรรม ครอบคลุมถึงองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้อง องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเป็นความพึงพอใจ ศรัทธาเลื่อมใสในการนำแนวคิด เชิงจริยธรรมไปสู่การปฏิบัติและองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่แสดงออก ที่บุคคลตัดสินใจกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์ต่าง ๆ

2.3.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

เนื่องจากคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น การศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาต่างๆ จะสามารถช่วยอธิบายให้เข้าใจได้อย่างชัดเจนขึ้น ซึ่งได้แก่ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ทฤษฎี

พัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive development theory) ทฤษฎีการปรับพฤติกรรม (Behavior modification theory) และทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ โดยมีรายละเอียดของแต่ละทฤษฎีที่ควรนำมาศึกษา ดังนี้

1) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (psychoanalytic theory)

นักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิเคราะห์พยายามค้นคว้าหาทฤษฎีที่จะอธิบายหาพัฒนาการด้านต่างๆ ของบุคคล รวมถึงด้านคุณธรรม จริยธรรมนี้ด้วย นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มี **ซิกมันด์ฟรอยด์** (Freud, 1949 : 538) เป็นผู้นำ ของกลุ่ม **ฟรอยด์** เชื่อว่า บุคลิกภาพของบุคคลจะพัฒนาขึ้นจากพลังงานทางจิตที่เรียกว่า อิด (id) อีโก้ (ego) และซูเปอร์อีโก้ (superego) ตามลำดับ อิดเป็นสิ่งที่ติดตัวทารกมาตั้งแต่เกิด และจะผลักดันให้เด็กสนองตอบความต้องการตามสัญชาตญาณ ในขณะที่เดียวกันก็กระตุ้นให้แสวงหาความสุขให้ตนเองด้วย แต่อำสัการทำงานของอิดอย่างเดียว บางครั้งก็ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้ อีโก้จึงพัฒนาขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการคิดและวางแผนตอบสนองความต้องการนั้น โดยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ครั้นต่อมาเมื่อเด็กมีอายุประมาณ 3 - 6 ปี ซูเปอร์อีโก้จึงพัฒนาขึ้นมา เพื่อควบคุมระบบคุณธรรม จริยธรรมในตัวบุคคล ทำให้บุคคลได้รับการถ่ายทอดค่านิยมและมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคม โดยผ่านกระบวนการเลียนแบบผู้อบรมเลี้ยงดู ซึ่งส่วนมากก็คือ พ่อแม่นั่นเอง

จากการศึกษาตามแนวคิดนี้ จะพบว่า คุณธรรม จริยธรรมควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก และบุคคลจะเพิ่มพูนคุณธรรม จริยธรรมให้กับตนเองขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง

2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ได้แก่ ทฤษฎีของ **อัลเบิร์ต แบนดูรา** (Albert Bandura) กจิตวิทยาชาวแคนาดา ตามทฤษฎีของแบนดูรา การเรียนรู้ของบุคคลส่วนหนึ่งจะเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับโดยตรง และอีกส่วนหนึ่งจะสังเกตจากตัวแบบซึ่งมี 3 ประเภท คือ ตัวแบบจริง ได้แก่ ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมจริงให้เห็น ตัวแบบสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวแบบในโทรทัศน์ภาพยนตร์หรือรูปภาพต่าง ๆ และตัวแบบประเภทสุดท้าย ได้แก่ คำบอกเล่า หรือบันทึก ซึ่งจะปรากฏในรูปของคำ พูด หรือข้อเขียนต่าง ๆ ผลจากประสบการณ์ตรง และการสังเกตตัวแบบทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว จะทำให้เกิดการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรม ทำให้สามารถคาดหวังได้ถึงวิธีที่จะนำผลที่พึงปรารถนามาสู่ตน และในขณะเดียวกันก็มองเห็นวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงผลที่เลวร้ายต่างๆ การคิด

ในเชิงประเมินเช่นนี้ จะนำ ไปสู่การตัดสินใจที่จะทำหรือไม่กระทำ พฤติกรรมต่าง ๆ และนำ ไปสู่การตั้งมาตรฐานการประพฤติสำ หรับตนเอง ตลอดจนการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามมาตรฐานนั้น (ชัยพร วิชชาวุธ. 2526 : 22-23)

ตามแนวความคิดการเรียนรู้ทางสังคมนี้ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่บุคคล จำเป็นต้องใช้วิธีการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยการสร้างเงื่อนไขให้บุคคลประสบด้วยตนเองหรือการให้แบบอย่างที่ดี ตลอดจนการบอกเล่าอบรมให้บุคคลเกิดความเชื่อและตระหนักถึงในที่สุด ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลรู้จักเลือกและยึดถือเพื่อนำ มาควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและแสดงออกเฉพาะพฤติกรรมที่เหมาะสมและพึงปฏิบัติ

3) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive development theory)

นักจิตวิทยากลุ่มนี้คือ **ลอเรนซ์ โคลเบิร์ก** (Kohlberg. 1976 : 33 - 53) ซึ่งโคลเบิร์ก เชื่อว่า จริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจถูกผิดของการกระทำ มิได้เกิดจากการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการทางสังคม (socialization) แต่เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งผูกพันอยู่กับอายุของบุคคลจะมีพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรมจากขั้นที่ต่ำไปสู่ขั้นที่สูงกว่า ไม่มีการย้อนกลับและไม่มีการเร่งขึ้น

นอกจากนี้ โคลเบิร์ก ยังได้แบ่งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็น 3 ระดับ 6 ขั้น คือ

ตารางที่ 1 การแสดงลำดับเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2-7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	(ระดับต่ำ)
ขั้นที่ 3 หลักการทำ ตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำ ตามหน้าที่ทางสังคม (13-16 ปี)	(ระดับกลาง)
ขั้นที่ 5 หลักการทำ ตามคำ มั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	(ระดับสูง)

ที่มา : ลอเรนซ์ โคลเบิร์ก (Kohlberg, L. Moral Stage and Moralization : The Cognitive Developmental Approach. 1976 : 31 - 53)

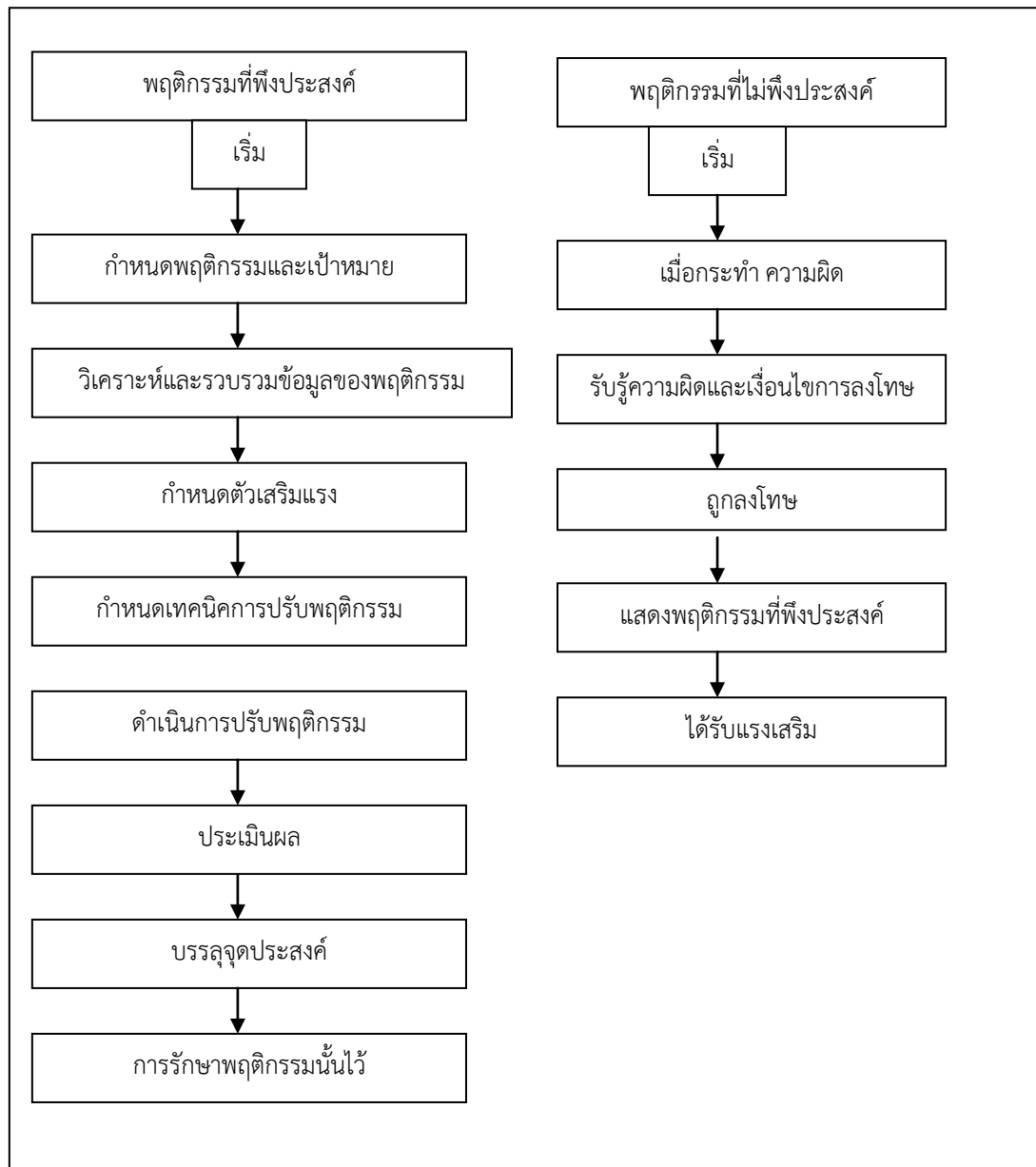

จากการศึกษาจริยธรรมตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา จะพบว่าจริยธรรมของบุคคลย่อมมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสติปัญญา เพราะบุคคลที่มีอายุมากขึ้นย่อมมีโอกาสแห่งการเรียนรู้ทางจริยธรรมมากขึ้นด้วยและการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลจะเป็นตามลำดับขั้นโดยพัฒนาจากขั้นที่ต่ำสุด และยุ่งยากน้อยกว่า จำ เป็นต้องเกิดขึ้นก่อนขั้นที่สูงขึ้นไป ซึ่งแสดงให้เห็นได้ตามตารางที่ 1

4) ทฤษฎีการปรับพฤติกรรม (behavior modification theory)

นักทฤษฎีกลุ่มนี้คือ สกินเนอร์ (Skinner : 1953) ทฤษฎีนี้ประยุกต์มาจากทฤษฎีการวางเงื่อนไข กระบวนการ (operant conditioning) ที่อธิบายการเรียนรู้ว่ามนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ โดยอาศัยหลักการปรับพฤติกรรม ซึ่งจะเจาะจงเฉพาะกระบวนการเรียนรู้แบบการกระทำอันเป็นการเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลกรรมที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก จะมีผลในการกำหนดถึงการแสดงพฤติกรรมนั้นในอนาคต

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2526 : 14 - 21) วิธีการของทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนรากฐานความเชื่อที่ว่า พฤติกรรมของคนเราถูกควบคุมโดยเงื่อนไขการเสริมแรง และเงื่อนไขการลงโทษ วิธีปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดนี้หากต้องการปลูกฝังพฤติกรรมใดก็ต้องจัดเงื่อนไขต่างๆ เพื่อให้ผู้กระทำ พฤติกรรมนั้นได้รับแรงเสริม และหากต้องการลดพฤติกรรมใดก็ต้องจัดเงื่อนไขเพื่อให้ผู้กระทำ พฤติกรรมนั้นไม่ได้รับแรงเสริม ซึ่งกระบวนการเสริมแรงและการลงโทษ มีรายละเอียดตามแผนภูมิที่ 1

ภาพประกอบ 1 กระบวนการเสริมแรงและการลงโทษ

ที่มา สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต . ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. (2526 : 14-21)

2.4 แนวคิดการศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม

ช่วงเด็กแรกเกิดจนถึงอายุก่อน 10 ขวบนี้ เป็นช่วงที่เด็กต่อการรับการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมและวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่งเพราะเด็กยังเป็น “ไม้อ่อนที่ดัดง่าย” ฉะนั้นการปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการทางร่างกาย และโดยเฉพาะเหมาะสมกับพัฒนาการ

ทางจิตใจของเด็กเล็กและเด็กโต จะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ได้มาก

ในช่วงวัยเด็กนี้ เป็นช่วงที่ควรปลูกฝังจิตลักษณะดังต่อไปนี้ เพื่อส่งเสริมคุณภาพให้เด็กเป็นคนดีและเป็นคนเก่งเมื่อโตขึ้น จิตลักษณะที่ควรปลูกฝังในช่วงอายุ 3 – 8 ขวบ คือ จิตลักษณะที่เป็นพื้นฐานทางจริยธรรม นั่นคือสติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิต ส่วนจิตลักษณะทางจริยธรรมที่ควรปลูกฝังในช่วงอายุนี้นี้คือ 1) ทศนคติต่อคุณธรรมและค่านิยม 2) ความเชื่อฟัง 3) การเตรียมความพร้อมในการรับจริยศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียน

จิตลักษณะดังกล่าวที่กำหนดนี้ คือ จิตลักษณะที่การวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศยืนยันว่าเหมาะสมที่จะปลูกฝังให้แก่เด็กในช่วงอายุนั้น ถ้าปลูกฝังในช่วงที่เด็กโตกว่านี้ก็จะไม่เกิดผลตามต้องการ ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางร่างกาย และพัฒนาการทางจิตใจของเด็กซึ่งเกิดและเปลี่ยนแปลงไปเสมอ หยุดยั้งไม่ได้

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาจิตลักษณะทางจริยธรรม 3 ประการที่ระบุไว้ข้างบนนี้โดยวิธีการเหล่านี้จะต้องเหมาะสมกับระดับสติปัญญา ความอยากความต้องการและความสามารถในการเข้าใจคนอื่นและสังคมของเด็ก

การพัฒนาทศนคติต่อคุณธรรมและค่านิยมนั้น ทำได้ 2 วิธีคือ การบอกกล่าวให้เด็กรับรู้รับทราบเรื่องราวของผู้อื่นที่ทำความดีละเว้นความชั่ว และบอกเด็กว่าผู้กระทำได้รับประโยชน์หรือเกิดความพอใจอย่างไร อีกวิธีหนึ่งที่เหมาะสมกว่าคือ การจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการแสดงออกทางคุณธรรมและค่านิยมและคุณลักษณะทางด้านกัลยาณมิตรแล้วให้เด็กได้รับรางวัลและเกิดความพอใจ เช่น กล่าวชมเชยเมื่อเด็กช่วยครูถือของ ลูบหัวลูบหลังเมื่อเด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน ให้ขนมเมื่อเด็กทำตามคำสั่ง เป็นต้น เด็กในช่วงอายุ 3-8 ขวบนี้ แม้จะฟังเรื่องราวต่าง ๆ เข้าใจอยู่บ้างแต่ก็ไม่ทราบซึ่งเหมือนกันได้เกิดกับตัวเองซึ่งเข้าใจได้ง่าย กว่านอกจากนั้นทศนคติที่ดีต่อคุณธรรม ซึ่งเกิดจากประสบการณ์โดยตรง มักผลักดันให้เกิดพฤติกรรมที่สอดคล้องกับทศนคตินั้นได้มากกว่าทศนคติที่เกิดจากคำบอกเล่า หรือการรับรู้เรื่องราวมาจากผู้อื่นอีกต่อหนึ่ง

เด็กอายุน้อยเท่าใดก็มีข้อจำกัดในการรับรู้ทราบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เด็กในวัย 2-4 ขวบจะมีลักษณะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง คือเข้าใจว่าผู้อื่นคิดเหมือนตน มีความอยากความต้องการเหมือนตนและไม่ค่อยเข้าใจว่าผู้อื่นมีความคิดเห็นแตกต่างจากตนได้ นอกจากนั้นเด็กในวัยนี้ยังพิจารณาความถูกผิด ด้วยการดูผลที่เกิดจากการกระทำ (เช่นการทำถ้วยแก้วแตก 10 ใบ เด็กจะ

เข้าใจว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรงกว่าการทำแตกเพียง 1 ใบ) เพราะช่วยคุณแม่หาน้ำมารับแขก หรือ เอื้อมหยิบขนมที่คุณแม่วางไว้หลังถ้วยแก้ว 1 ใบ) การวิจัยในเมืองไทยที่ศึกษาเด็กอายุ 4-6 ขวบก็พบว่า เด็กที่ตัดสินใจปริมาณความคิดโดยใช้ผลของการกระทำมากกว่าจะใช้เจตนาเป็นหลักนั้น เป็นเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดามีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 หรือต่ำกว่าเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นการเล่าเรื่องราวให้เด็กฟัง เด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่อาจเข้าใจได้น้อยแต่เด็กจะเข้าใจได้ แจ่มชัดขึ้นถ้าเรื่องนั้นเกิดกับตัวเอง

การพัฒนาความเชื่อฟัง ช่วงเด็กเล็กนี้เป็นช่วงที่มีความเหมาะสมที่สุดที่จะสร้างความเชื่อฟังในเด็ก ที่เป็นดังนี้เพราะความเชื่อฟังผู้ใหญ่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่ถูกที่ควรอย่างแม่นยำ โดยใช้ผู้ใหญ่เป็นหลักในตอนต้นของชีวิต ดังได้กล่าวมาแล้วว่า เด็กเล็กยังไม่สามารถจะทราบว่าจะอะไรถูกควรทำ อะไรไม่ถูกไม่ควรทำ ต้องให้ผู้ใหญ่เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดก่อนต่อเมื่อโตขึ้น จึงควรเล็งเน้นความเชื่อฟัง ดังจะได้กล่าวต่อไป

การพัฒนาความเชื่อฟังในเด็กเล็กนี้ ทำได้ด้วยการควบคุมและการลงโทษ หรือให้รางวัลโดยผู้ใหญ่จะออกคำสั่งให้เด็กทำอะไรสิ่งหนึ่งหรือไม่ให้ทำอะไรสิ่งหนึ่ง เมื่อสั่งแล้วผู้ใหญ่ต้องตรวจตราอยู่ใกล้ชิดเด็ก เพื่อดูว่าเด็กทำตามคำสั่งหรือไม่ ถ้าทำตามก็ให้รางวัล ถ้าไม่ทำตามก็ตักเตือน

ช่วงวัยเด็กเล็กนี้ เป็นวัยที่เด็กควรได้รับการควบคุมจากผู้ใหญ่มากกว่าที่จะให้เด็กควบคุมเอง เพราะเด็กยังทำได้น้อย ส่วนการให้รางวัลหรือลงโทษควรอยู่ในรูปผสมระหว่างการให้ทางกาย (เช่น รางวัลเป็นการกอด ลูบหัวลูบหลัง หรือลงโทษด้วยการตีให้รู้สึกเจ็บ)กับการให้สิ่งที่ เป็นวัตถุสิ่งของเล็กๆ น้อยๆ ที่เด็กพอใจคำชมเชย จากการได้รับรางวัลเมื่อทำดีและลงโทษเมื่อทำผิดนั้น ถ้าผู้ใหญ่ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็กโดยระวังไม่ใช้อารมณ์มากนัก จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ตั้งแต่วัยนี้เป็นต้นไป ซึ่งเป็นขั้นแรกของความเจริญทางจริยธรรมขั้นสูงในวัยต่อไป (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538 : 80)

2.4.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อการรับจริยศึกษา

ในวัยก่อนเรียนนั้นเด็กมักจะได้รับอิทธิพลจากครอบครัวในหลายด้าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความพร้อมทางจิตใจของเด็ก ในการเข้ารับการอบรมสั่งสอนทางจริยธรรมที่โรงเรียน ลักษณะเหล่านี้ คือ การรู้จักตนเองและการยอมรับตนเอง การยอมรับแบบอย่างจากผู้อื่นและความพอใจที่ตนประสบความสำเร็จ แต่ครอบครัวบางประเภทมีขีดจำกัดในการพัฒนาความพร้อมเหล่านี้

ถ้าเด็กมีโอกาสเข้าเรียนในชั้นอนุบาล หรือชั้นเตรียมประถม ครูก็อาจจะพัฒนาเด็กเล็กเหล่านี้ให้เกิดความพร้อมยิ่งขึ้นได้ ดังนี้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2538 : 81)

1. ฝึกให้เด็กได้รับรู้จักตนเองและยอมรับตนเอง ถ้าผู้ใหญ่บอกเล่าและชี้แจงแก่เด็กเกี่ยวกับตัวเด็กเอง ถ้าผู้ใหญ่บอกเล่าชี้แจงแก่เด็กกับตัวเด็กเอง เช่น เกิดเมื่อไร อย่างไร มีใครดีใจบ้าง นอกจากนั้น ก็มีการให้รางวัลและลงโทษพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กอย่างเหมาะสมจะทำให้เด็กทราบว่าตนเป็นใคร มีลักษณะความดีที่น่าจะยึดถือต่อไปอะไรบ้าง และมีความไม่ดีที่ควรปรับปรุงอะไรบ้าง เด็กควรมีสิ่งของที่เป็นของตนเองบ้าง โดยคนอื่น ๆ จะต้องเคารพในความเป็นเจ้าของสิ่งนั้นของเด็ก จะทำให้เด็กมองเห็นว่าตนเป็นบุคคลหนึ่งแยกต่างหากจากคนอื่นมีความเข้าใจและยอมรับลักษณะของตนในขณะเดียวกันก็มีความอยากที่จะปรับปรุงลักษณะที่ไม่ดีต่าง ๆ ของตนด้วย

2. การฝึกให้เด็กยอมรับแบบอย่างจากคนอื่น เมื่อเด็กรู้ตนเองและยอมรับลักษณะของตนแล้ว ขั้นต่อไปเด็กจะต้องการทราบว่าตนควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบเด็กจะต้องทำตนให้เด็กรักใคร่ เด็กจะยอมรับผู้ใหญ่มาเป็นตัวแบบโดยไม่รู้ตัว การทำตนให้เด็กรักใคร่วางใจได้กล่าวไปบ้างแล้ว เมื่อเด็กยอมรับผู้ใหญ่เป็นตัวแบบเด็กจะเลียนแบบลักษณะนิสัยใจคอของผู้ใหญ่คนนี้โดยอัตโนมัติ เพราะมีลักษณะที่เป็นของผู้ใหญ่ที่เด็กพอใจ เด็กจึงพอใจลักษณะเหล่านี้ซึ่งเป็นเครื่องทดแทนเมื่อผู้ใหญ่คนนี้ไม่อยู่ใกล้ชิดเด็ก เมื่อเด็กเรียนรู้ที่จะยอมรับบิดามารดาของตนเป็นแบบอย่างแล้ว เด็กก็จะยอมรับครูอาจารย์ของตนเป็นแบบอย่างได้โดยง่ายด้วย

3. การเปิดโอกาสให้เด็กประสบความสำเร็จ การที่เด็กได้รับคำชมเชย หรือรางวัลเมื่อทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองตั้งแต่เล็ก จะทำให้เกิดความพอใจในการกระทำของตน จะทำให้เด็กอยากทำสิ่งนั้นซ้ำ ๆ อีก และอยากที่จะประสบความสำเร็จอีก การที่เด็กจะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ผู้ใหญ่จะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจและศึกษาในช่วงเด็กเริ่มเดินได้ วิ่งได้ ควรส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตั้งแต่อายุ 1-2 ขวบ เช่น ตักข้าวทานเอง ใส่กางเกงเอง ฯลฯ ต่อไป เด็กจะทำสิ่งเหล่านี้ได้ดีขึ้นเป็นลำดับ ขณะที่ทำสำเร็จเด็กจะเกิดความพอใจในพฤติกรรมเหล่านี้และรู้สึกของความสำเร็จด้วย เมื่อเด็กโตขึ้นมีความสามารถมากขึ้น ผู้ใหญ่มีส่งเสริมสนับสนุนยิ่งขึ้น จะทำให้เด็กมีความมานะบากบั่น ฝ่าฝืนอุปสรรคจนทำงานสำเร็จ เมื่อโตขึ้นก็มีความมานะบากบั่นที่จะทำความดี เด็กเล็ก ๆ เมื่อทำสิ่งใดได้ไม่ตี ผู้ใหญ่ก็ไม่ควรดูว่าให้มากนัก ควรช่วยเด็กหาข้อบกพร่องและให้กำลังใจเด็กในการปรับปรุงตนเอง

การที่ได้รู้จักตนเอง พร้อมทั้งจะรับแบบอย่างจากตัวแบบที่ตนรักและศรัทธาพร้อมที่จะทำงานที่ยากอย่างไม่ย่อท้อ ไม่กลัวความล้มเหลวแต่พอใจที่จะประสบความสำเร็จจะเป็นลักษณะความพร้อมทางจิตใจในการที่ได้ก็จะรับการพัฒนาทางจริยธรรมต่อไป

2.5 บริบทจังหวัดร้อยเอ็ด

2.5.1 สภาพทั่วไป

จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 512 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 8,299.46 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดจังหวัดกาฬสินธุ์และมุกดาหาร

ทิศใต้ ติดจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ

ทิศตะวันออก ติดจังหวัดยโสธร

ทิศตะวันตก ติดจังหวัดมหาสารคาม

ภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 120-160 เมตร มีภูเขาทางตอนเหนือซึ่งติดต่อกับเทือกเขาภูพาน บริเวณตอนกลางของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบลูกคลื่นบริเวณตอนล่างมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำมูลและสาขา ได้แก่ ลำน้ำชี ลำน้ำยัง ลำน้ำพลับพลา ลำน้ำเตา ลำน้ำเสียว เป็นต้น บริเวณที่ราบต่ำอันกว้างขวางเรียกว่าทุ่งกุลาร้องไห้มีพื้นที่ประมาณ 80,000 ไร่ มีลักษณะเป็นที่ราบแอ่งกระทะ

ภูมิอากาศ จังหวัดร้อยเอ็ดได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ สภาพภูมิอากาศ มี 3 ฤดู ฤดูร้อนมีอากาศร้อนและแห้งแล้งระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน อุณหภูมิประมาณ 35 องศาเซลเซียสฤดูฝนมีฝนตกไม่สม่ำเสมอระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน ปริมาณน้ำฝนประมาณ 1,200 มิลลิเมตรต่อปี ฤดูหนาวมีอากาศเย็นระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคม

การคมนาคม สามารถเดินทาง ได้ทางรถยนต์อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทางประมาณ 512 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 6 ชั่วโมง ทางอากาศมีท่าอากาศยาน 1 แห่ง

ศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีวัด 683 แห่ง สำนักสงฆ์ 734 แห่ง และพระสงฆ์ 7,543 รูป นอกจากนั้นก็นับถือศาสนาอื่นๆ เช่น ศาสนาคริสต์ อิสลามซิกข์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุพิน ปางลิลาศ (2554 : 65) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างรูปแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรมี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการกระบวนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 2 ระดมพลังความคิด ร่วมออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 ร่วมพิจารณา สังเคราะห์ รวบรวมและประมวลข้อมูลจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคม พบว่า ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงนาง ขั้นตอนที่ 4 วางแผน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมคนดีสู่สังคมตามคุณลักษณะด้านกัลยาณมิตร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพูดจาไพเราะ ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีมารยาทงาม ด้านความขยันหมั่นเพียร และได้กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด จำนวน 16 กิจกรรม ได้แก่ 1) สร้างสรรค์งานประดิษฐ์ 2) เรียนรู้ธรรมชาติเรียนรู้ชีวิต 3) ศิลปะสวยด้วยมือหนู 4) นิทานเพลินจิตจริยธรรมเพลินใจ 5) กัลยาณมิตรชีวิตที่เป็นสุข 6) ครื้นเครงบรรเลงเพลงชื่นใจ 7) สดใสวัยซน 8) พึ่งพาตนเอง 9) ตัวฉันเองเก่งและเป็นเด็กดี 10) คณิตคิดแล้วหนูสนุก 11) เพื่อนหนูสำคัญ 12) หนูมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียร 13) หนูรักต้นไม้รักสิ่งแวดล้อม 14) รอยยิ้มสดใสรักใคร่ทุกคน 15) หนูน้อยเชื่อฟังและ 16) มุ่งมั่นวาดฝันแบ่งปันความคิด ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร ทั้งหมดจำนวน 16 กิจกรรม ขั้นตอนที่ 6 การสังเกตพฤติกรรมและประเมินผลพฤติกรรมก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยการใช้กระบวนการกัลยาณมิตร

2. ผลการวิเคราะห์การประเมินผลและเปรียบเทียบพฤติกรรมเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยการใช้กระบวนการกัลยาณมิตร พบว่า พฤติกรรมก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยการใช้กระบวนการกัลยาณมิตร พบว่า พฤติกรรมก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการพูดจาไพเราะ ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีมารยาทงาม และด้านความขยันหมั่นเพียร แสดงว่าพฤติกรรมมีการ

เปลี่ยนแปลงหลังจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย

เฟื่องลดา รัตนมุสิก (2551 : ค-จ) ได้ศึกษา การพัฒนาพฤติกรรมเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมตามแนววิถีพุทธของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดวิเศษการ สำนักงานเขตบางกอกน้อย พบการศึกษาพบว่า

1. คุณภาพของคู่มือการพัฒนาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมตามแนววิถีพุทธของเด็กชั้น อ.1 โรงเรียนวัดวิเศษการตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมพบว่ามีคุณภาพในระดับดี

2. ความสามารถในการพัฒนาพฤติกรรมด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็กชั้น อ.1 โรงเรียนวัดวิเศษการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยชั้น อ.1 มีค่าเฉลี่ยผลต่างระหว่างคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนเท่ากับ 77.57 เฉลี่ยร้อยละ 62.55 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.61 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่าง ระหว่างคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนพบว่า $t=263.539$ ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยชั้น อ.1 หลังการใช้กิจกรรม ตามแนววิถีพุทธ สูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมตามแนววิถีพุทธ ทั้งโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าหลังจากการจัดประสบการณ์ โดยใช้คู่มือการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมตามแนววิถีพุทธ ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เพิ่มศรี ชูวิเชียร (2549) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยโดยใช้ศิลปะการวาดภาพต่อเติมจากภาพพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมพัฒนาการด้านการเขียนโดยใช้ศิลปะการวาดภาพต่อเติมจากภาพพิมพ์ มีพัฒนาการด้านการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฉวีวรรณ นิติกาล (2549) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาธรรมชาติที่มีผลต่อความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเรียนรู้แบบธรรมชาติมีผลต่อความสามารถด้านการอ่าน และการเขียนสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเรียนรู้แบบภาษาปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุภัทรา คงเรือง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเรียนรู้ของครูและเด็กวัยอนุบาลกรณีศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ สถานที่ ที่เป็นกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดทรงธรรม ภายใต้ต้นนโยบายการทำงานของแม่ชีในสถานปฏิบัติธรรมภูมิรมย์ (นามสมมุติ) โดยคุณสมบัติของโรงเรียนกรณีศึกษา เป็นโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การดูแลของแม่ชีซึ่งปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทำงานช่วยเหลือสังคมเพื่อยกระดับจิตวิญญาณของมนุษย์ทุกวัย โดยเฉพาะเด็ก พ่อแม่ เป็นที่ยอมรับทั้งระดับชาติ และระดับสากล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนกรณีศึกษาดังกล่าวนำหลักสูตรไตรสิกขามาใช้เป็นรากฐานในการจัดการศึกษา กระบวนการเรียนรู้วิถีพุทธของเด็กวัยอนุบาลประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) ความเป็นปกติในการดำเนินชีวิตประจำวัน 2) การมีสมาธิขณะในการเล่นและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และ 3) การเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน

ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2548 : 66-74) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวม เท่ากับ 0.96 ผลการทดลองปรากฏว่าการสอนแบบพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ กลุ่มทดลองมีผลคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ณัฐชดา สาครเจริญ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการ วิทยาศาสตร์พื้นฐานของเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มปกติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 36) กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก จำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนาเด็กในทุกด้าน คือ ด้านพฤติกรรม อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา กระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นจึงจำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิต และเสริมศักยภาพของเด็กที่จะได้คิด วิเคราะห์ ประเมินและสังเคราะห์ สิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น ในชุมชนผ่านการแก้ไขปัญหาและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและเมื่อเด็กได้ลงมือทำจริงแล้วเด็กจะเกิดความประทับใจจนเกิดเป็นแรงบันดาลใจอันเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์ที่ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติที่สุด

ศรีอ่อน เนียมนาค (2547 : 83-84) ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานส่งเสริมจริยธรรมด้านการช่วยเหลือแบ่งปันผู้อื่นของเด็กปฐมวัยสรุปได้ ดังนี้

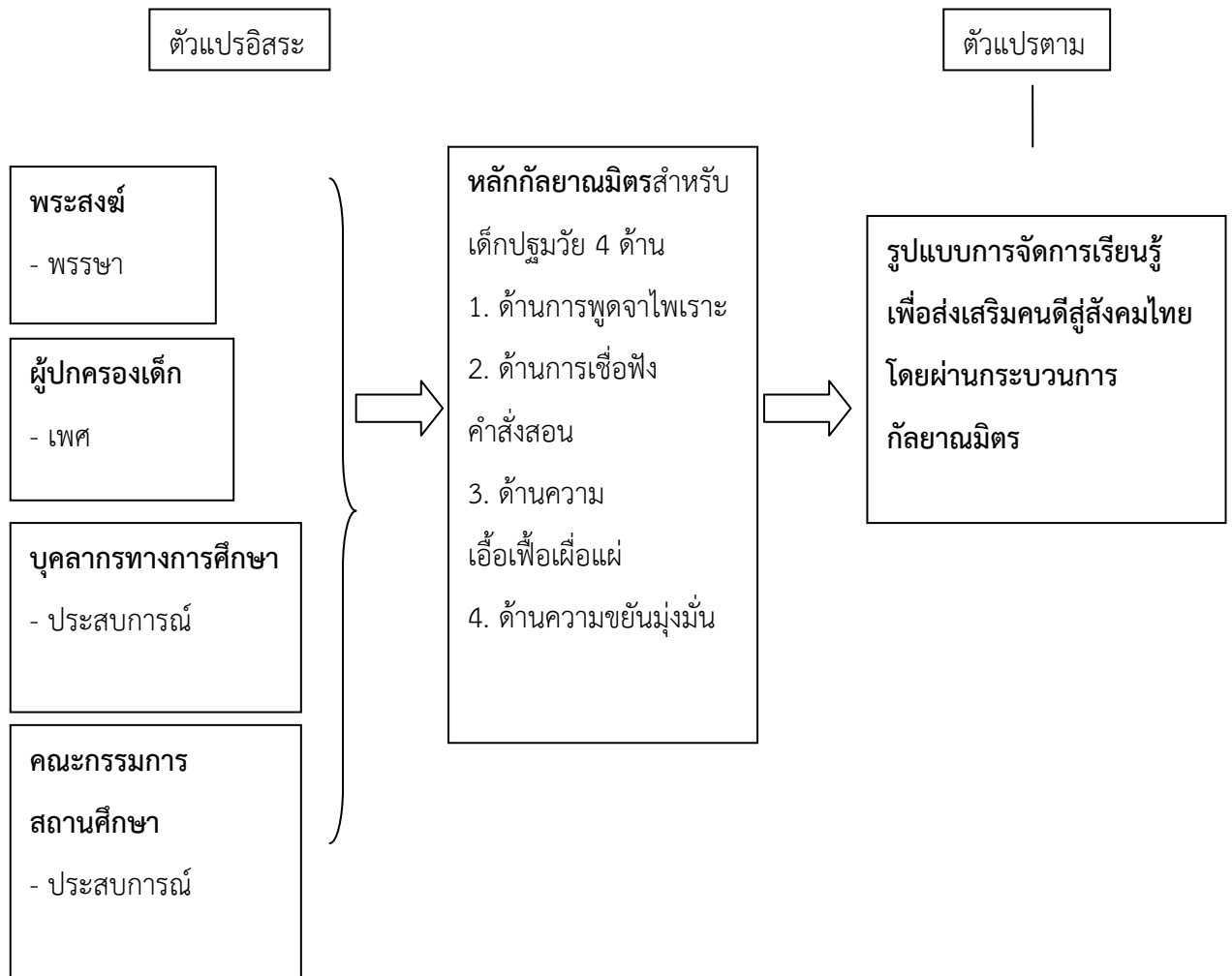
1. การเล่นนิทานประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียม ประกอบด้วย การเลือกนิทาน

2. ผลการเปรียบเทียบจริยธรรมด้านการช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นของเด็กปฐมวัยพบว่า เด็กได้มีการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมด้านการช่วยเหลือ ครบทั้ง 5 ด้านคือทางกาย ทางทรัพย์สิน ทางสติปัญญา ทางวาจาและใจ

คิม (Kimm,1991 : 59) ได้ศึกษาพบว่าสำรวจความสามารถของเด็กอนุบาลในการบูรณาการข้อมูลเกี่ยวกับการหมุนเวียนวัตถุโดยเป้าหมายของการศึกษาคั้งนี้ก็เพื่อสำรวจการพัฒนาความสามารถ การบูรณาการข้อมูล การทำกิจกรรมนอกเวลา การหมุนเวียนวัตถุเพื่อสำรวจความคงที่ของการรับรู้วัตถุ โดยการศึกษาคั้งนี้แบ่งเป็นสามส่วน 1) การพัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับภาระงาน 2) สำรวจการพัฒนาความสามารถในการบูรณาการข้อมูล 3) สำรวจความสามารถในการบูรณาการข้อมูลของเด็กที่เป็นดาวน์ซิลโดม โดยเด็กที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 4,7,9 และ 12 เดือน ในการทดสอบคั้งนี้ใช้เทคนิคพิเศษหลายอย่างในการทดสอบ ผลปรากฏว่า มีเด็กเพียงอายุ 7 เดือน เท่านั้นที่สามารถบูรณาการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการหมุนเวียนวัตถุได้อย่างคงที่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร
สำหรับเด็กปฐมวัยในจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการ
กัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
3. การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนในการกำกับดูแลของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภोजังหาร จำนวน 562 คน จากโรงเรียน
ทั้งหมดในอำเภอ จังหวัดที่มีเด็กระดับปฐมวัย จำนวน 30 โรงเรียน (ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภोजังหาร ข้อมูล ณ มิถุนายน 2558)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนดินคำบัวรองวิทยา อำเภอ
จังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยได้รับความอนุเคราะห์ในการ
เก็บข้อมูล จำนวน 37 คน ซึ่งเป็นจำนวนทั้งหมดของเด็กระดับปฐมวัยในโรงเรียนดินคำบัวรอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- 2.1 แบบบันทึกพฤติกรรม จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย

- 1) ชื่อ-นามสกุล ผู้ถูกสังเกต
- 2) สถานที่
- 3) ครั้งที่/สัปดาห์/เวลา
- 4) ชื่อกิจกรรม
- 5) ความถี่ (จำนวนครั้ง) ที่แสดงพฤติกรรม 1) ด้านการพูดจาไพเราะ 2) ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน 3) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ด้านความขยันมุ่งมั่น

2.2 กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย บูรณาการร่วมกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 กิจกรรม ได้แก่

1. กิจกรรมบ้านของเรา
2. กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง
3. กิจกรรมบ้านของฉันนั้นมีหลายห้อง
4. กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ
5. กิจกรรมละเลงด้วยมือ
6. กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา
7. กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกันรักษา
8. กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก

3. การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือมาเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณา ในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ ได้มีการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) เฉพาะกลุ่มของตน และเมื่อแต่ละกลุ่มได้ข้อมูลและรูปแบบที่จะเสนอแล้ว ต่อจากนั้นจะให้ทุกกลุ่มร่วมกระบวนการระดมสมอง (Brain Storming) เพื่อวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบรวบรวมการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ โดยการจดบันทึกลงในแบบวิจารณ์และข้อเสนอแนะ และทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจารณ์และข้อเสนอแนะจากการถอดข้อความ เพื่อนำมาเทียบเคียง

กับบริบทของการวิจัย และการปรับปรุงรูปแบบตามการวิจารณ์และข้อเสนอแนะต่อจากนั้นนำมาประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง เพื่อให้ได้รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์และหัวข้อการประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมย่อย และเครื่องมือได้ผ่านการพิจารณาในด้านเนื้อหา ความหมาย และการใช้ภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) มีเกณฑ์ ดังนี้

+1	หมายถึงแน่ใจว่าข้อคำถามหรือข้อความนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0	หมายถึงไม่แน่ใจ
-1	หมายถึงไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นหรือข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	ΣR	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญว่าข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร เป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการวิจัย มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาที่ได้ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดไว้เป็นนิยามศัพท์หรือไม่ และตรวจสอบการใช้ถ้อยคำภาษาที่มีความเหมาะสมและสื่อความหมายที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสอบถามหรือไม่ โดยต้องมีค่า IOC ที่ 0.5 ขึ้นไป จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านคือ

1) พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์,ดร. ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ตรวจสอบด้านโครงสร้าง เนื้อหาการวิจัย และสถิติ

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์(พิเศษ)นันทา โพธิ์คำ ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาศาสตร์

3) อาจารย์วิณา ภาคมฤค ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาศาสตร์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การศึกษาระยะที่ 1

การวิจัยในระยะที่ 1 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการ Focus Groups ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ พระสงฆ์ที่อบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 3 รูป ผู้ปกครองเด็ก จำนวน 5 คน บุคลากรทางการศึกษา 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน รวม 14 รูป/คน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดินดำบวรองวิทยา

การศึกษาระยะที่ 2

การศึกษาวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการสร้างเครื่องมือ ทดลองใช้ และจัดทำคู่มือ

1. กลุ่มทดลอง ได้แก่ เด็กปฐมวัย จำนวน 37 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาในการวิจัย ได้แก่

1) ตัวแปรอิสระ คือ พระสงฆ์ ผู้ปกครองเด็ก บุคลากรทางการศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษา

2) ตัวแปรตาม คือ รูปแบบการส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในจังหวัดร้อยเอ็ด

ระยะที่ 1

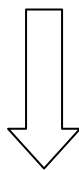
สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในจังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ได้แก่ พระสงฆ์ที่อบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมจำนวน 3 รูป ผู้ปกครองเด็กจำนวน 5 คน บุคลากรทางการศึกษา 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน รวม 14 รูป/คน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การนำผลการวิจัยระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร เพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ใช้การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) และ การระดมสมอง (Brain Storming) และการมีส่วนร่วม

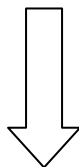

ระยะที่ 2

การทดลองใช้ ประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการ
กัลยาณมิตร

กลุ่มทดลองใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับปฐมวัยโรงเรียนดินดำบวรอง อำเภोजังหาร จังหวัด
ร้อยเอ็ด

ระยะที่ 3

จัดทำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร

แผนภูมิภาพประกอบ ขั้นตอนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากพื้นฐาน จากแบบสังเกตพฤติกรรม ตลอดระยะเวลาในการ
ทดลองแล้วนำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย ในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด” ได้ดำเนินการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภोजังหาร และจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภोजังหาร ซึ่งการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจะนำผลการศึกษามาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภोजังหาร โรงเรียนดินดำบวรองวิทยา

ตอนที่ 2 การจัดทำคู่มือการนำกระบวนการกัลยาณมิตรมาปรับใช้ในการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภोजังหาร โรงเรียนดินดำบวรองวิทยา

ตอนที่ 1 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภोजังหาร โรงเรียนดินดำบวรองวิทยา

ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมภาพรวมการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง งานวิจัย ทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์วิชาการ เอกสารของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จากเว็บไซต์ รวมทั้งได้ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการสังเกต การสัมภาษณ์และการวิจัยในระยยะที่ 1 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการ Focus Groups ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายจำนวน 4 กลุ่ม คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ กลุ่มที่ 1) พระสงฆ์ที่อบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 3 รูป กลุ่มที่ 2) ผู้ปกครองเด็ก จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3) บุคลากรทางการศึกษา 4 คน และ กลุ่มที่ 4) คณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน รวม 14 รูป/คน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดินดำบวรองวิทยา ซึ่งสามารถเสนอผลการศึกษาข้อมูลจากการใช้วิธี Focus Groups ของแต่ละกลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1) พระสงฆ์ที่อบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้ความสำคัญการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย คือการเริ่มปลูกฝังวิธีการศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนา โดยการแทรกซึมเนื้อหาไปในรูปแบบการเรียนการสอน ที่ไม่เน้นการจัดการเรียนในห้องเรียน แต่เน้นให้เด็กทำกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการกัลยาณมิตรที่เป็นคำสอนแบบง่ายๆ และเข้าใจได้ง่าย ไม่สลับซับซ้อน ซึ่งในการจัดกิจกรรมอาจจะเชิญพระในท้องถิ่นมาเป็นผู้บรรยายหรือร่วมทำกิจกรรมกับครูประจำชั้นเรียนของนักเรียน

กลุ่มที่ 2) ผู้ปกครองเด็ก การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อเรื่องการสร้างความผูกพัน ความเอื้ออาทร ความรัก และความเอาใจใส่ของคนในครอบครัว รวมไปถึงคนในสังคมของเด็กปฐมวัย เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบกัลยาณมิตร มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกอบรมบ่มนิสัยสมาชิกทุกๆ คนในบ้านให้เป็นกัลยาณมิตร ถ้าแต่ละบ้านในชุมชนล้วนเป็นกัลยาณมิตรกันทั้งหมด ผู้คนในชุมชนก็จะมีแต่คนดี หรือกัลยาณมิตรถ้าผู้คนในชุมชนทุกคนเป็นคนดี สังคมจะมีแต่ความสุข การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้คำนึงถึงความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม โดยผ่านการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับเด็กปฐมวัย จากนั้นค่อยๆ เสนอรูปแบบกิจกรรมของเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมของเด็ก

กลุ่มที่ 3) บุคลากรทางการศึกษา เล็งเห็นถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบกัลยาณมิตรในมุมมองที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการและทักษะควบคู่กันไปอย่างสมดุลโดยผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมที่ครูมีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอน ดูแลและเอาใจใส่เด็กอย่างเข้าใจ สามารถชักจูงให้เด็กทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องและสรุปบทเรียนการทำกิจกรรมได้สอดคล้องกับกระบวนการกัลยาณมิตร โดยสื่อหรือภาษาที่เข้าใจง่าย ทักขะและความชำนาญของครูจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการที่จะนำกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ไปสื่อให้เด็กเข้าใจได้ดี นอกจากนี้ กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าเด็กมีโอกาสคิดทำสร้างสรรค์ โดยมีครูช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อ และสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมของร่างกาย และจิตใจ และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

4) คณะกรรมการสถานศึกษา ให้ความสำคัญต่อการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาที่จะต้องมีความพร้อมและเอื้อต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกัลยาณมิตร ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญที่จะสร้างสถาบันให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและมีทรัพยากรทางการศึกษาที่เพียงพอที่จะให้เด็กได้ใช้ทำกิจกรรมและเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียน ในด้านเนื้อหาของการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ ให้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเด็กจนเด็กสามารถนำผลจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้สูงสุด

ผู้วิจัยนำเสนอข้อสรุปและประเด็นจากการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) จากกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 4 กลุ่ม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย และให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตร กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันก่อน อันเป็นปัจจัยเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดจึงต้องออกแบบและจัดวางเงื่อนไขให้เกิดการรวมกลุ่มกันของผู้รับผิดชอบโครงการโดยมีองค์ประกอบ โครงสร้างและความสัมพันธ์ในกลุ่ม ให้สามารถถึงด้านบวกของแต่ละคนออกมาหากันได้มากที่สุด (พระมหาพวงศันรินทร์ ฐิตวิโส. 2552 : 3) ดังนั้นเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้ซึมซับความดีงามในด้านต่างๆ ที่พึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องเสริมแรงด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมประสบการณ์โดยการบูรณาการระหว่างกิจกรรมเสริมประสบการณ์เข้าร่วมกับการส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร โดยนำเสนอแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

- 1) กิจกรรมบ้านของเรา
- 2) กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง
- 3) กิจกรรมบ้านของฉันทันนี้มีหลายห้อง

- 4) กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ
- 5) กิจกรรมละเลงด้วยมือ
- 6) กิจกรรมเพื่อนสนิทของฉัน
- 7) กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา
- 8) กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกันรักษา
- 9) กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก

หลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ สนทนา(Discuss) ในกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) แล้ว จึงได้ ตัดออก 1 กิจกรรม คือกิจกรรมเพื่อนสนิท เพื่อให้เหลือ 8 กิจกรรม

ในส่วนของการจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัยของโรงเรียนดินดำบวรอง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้จัดโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ทั้งใน บริบทของตัวเด็ก การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองผู้เลี้ยงดูเด็ก รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย ให้มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้และเสริมสร้างทักษะในการพัฒนา เด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การจัดทำหลักสูตร/แนวทางการจัดประสบการณ์ ระดับปฐมวัย หลักสูตรในการจัดการเรียนรู้ปฐมวัยจะแบ่งเป็น 2 ช่วง คืออายุต่ำกว่า 3 ปีเน้นเรื่องการให้ความรู้พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูผู้เกี่ยวข้อง กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก เพื่อใช้เป็นแนวทางอบรมเลี้ยงดู และจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ส่วนหลักสูตรเด็กอายุ 3-5 ปีเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษา เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาอย่างครบถ้วนรอบด้าน

ตอนที่ 2   **การจัดทำคู่มือกระบวนการกัลยาณมิตรมาปรับใช้สำหรับการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภोजังหาร โรงเรียนดินดำบวรองวิทยา**

การจัดทำคู่มือกระบวนการกัลยาณมิตรเพื่อนำมาปรับใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จากเว็บไซต์ รวมทั้งได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายจำนวน 4 กลุ่ม ที่มีส่วนสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนในการส่งเสริม

คนตีสู่งสังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ กลุ่มที่ 1) พระสงฆ์ที่อบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 3 รูป กลุ่มที่ 2) ผู้ปกครองเด็ก จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3) บุคลากรทางการศึกษา 4 คน และ กลุ่มที่ 4) คณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน รวม 14 รูป/คน การสนทนากลุ่มของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการจัดทำคู่มือกระบวนการกัลยาณมิตรมาปรับใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอจังหาร โรงเรียนดินดำบวรองวิทยา ดังนี้

กลุ่มที่ 1) พระสงฆ์ที่อบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม เห็นว่าการจัดทำคู่มือกระบวนการกัลยาณมิตรให้มีเนื้อหาครอบคลุมและอธิบายถึงกระบวนการกัลยาณมิตรได้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้นำคู่มือไปใช้สามารถเข้าใจความหมายได้ง่ายและสื่อความหมายไปยังเด็กได้ตรงตามความหมาย เนื้อหาและรายละเอียดของกิจกรรมที่กำหนดต้องมีความชัดเจนและสื่อให้เห็นว่ามีความเชื่อมโยงกับกระบวนการกัลยาณมิตร

กลุ่มที่ 2) ผู้ปกครองเด็ก ให้ความสำคัญต่อเนื้อหาของกระบวนการกัลยาณมิตรและกิจกรรมที่จะให้เด็กเข้าร่วมต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน และให้บทสรุปของการจัดกระบวนการกัลยาณมิตร แบบของรูปเล่มควรมีขนาดกะทัดรัดสามารถให้เด็กถือได้อย่างสะดวก มีความคงทน กำหนดให้มีช่องสำหรับผู้ปกครองลงนามเพื่อรับทราบการจัดทำกิจกรรมหรือร่วมประเมินและวัดผลกับครูผู้สอน

กลุ่มที่ 3) บุคลากรทางการศึกษา คู่มือกระบวนการกัลยาณมิตรให้มีข้อมูลและเนื้อหาที่เด็กอ่านแล้วเข้าใจง่าย มีเนื้อหากระบวนการกัลยาณมิตรที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ การจัดทำรูปเล่มและหน้าของคู่มือให้มีความน่าสนใจเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย จำแนกกิจกรรมของแต่ละกิจกรรมให้มีความชัดเจน และให้เชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมกับความหมายและเนื้อหาของกระบวนการกัลยาณมิตร กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินให้สอดคล้องกับเนื้อหาและรูปแบบของกิจกรรม

กลุ่มที่ 4) คณะกรรมการสถานศึกษา ให้ระบุรายชื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือกระบวนการกัลยาณมิตร เนื้อหาของคู่มือให้ยกตัวอย่างของผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมตามที่กำหนด เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เด็กปฐมวัยเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรม

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งแบบพุทธิภูมิและข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยนำกระบวนการกัลยาณมิตรมาปรับใช้ในการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยนั้น ได้จัดทำแผนการจัดประสบการณ์โดย

ให้ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยได้ใช้แผนการจัดประสบการณ์จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

ตารางที่ 4.1 พฤติกรรมที่แสดงออก

สัปดาห์ ที่	ครั้งที่	กิจกรรมส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร	พฤติกรรมรายด้านของนักเรียนปฐมวัย (จำนวน(คน))			
			พูดจา ไพเราะ	เชื่อฟัง คำสั่ง สอน	เอื้อเฟื้อ เพื่อแม่	ขยัน มุ่งมั่น
1	1	กิจกรรมบ้านของเรา	22	28	20	26
	2	กิจกรรมบ้านของเรา	25	28	23	30
	3	กิจกรรมบ้านของเรา	33	34	30	34
2	4	กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง	23	27	29	27
	5	กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง	26	29	29	30
	6	กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง	34	35	33	35
3	7	กิจกรรมบ้านของฉันทันมีหลาย ห้อง	25	26	29	26
	8	กิจกรรมบ้านของฉันทันมีหลาย ห้อง	28	28	33	29
	9	กิจกรรมบ้านของฉันทันมีหลาย ห้อง	30	30	36	34
4	10	กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่ง ภาพ	27	26	29	27
	11	กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่ง ภาพ	26	29	30	30
	12	กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่ง ภาพ	34	35	33	35
5	13	กิจกรรมละเลงด้วยมือ	23	27	26	27
	14	กิจกรรมละเลงด้วยมือ	26	29	27	30
	15	กิจกรรมละเลงด้วยมือ	34	35	33	35

สัปดาห์ ที่	ครั้ง ที่	กิจกรรมส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร	พฤติกรรมรายด้านของนักเรียนปฐมวัย (จำนวน(คน))			
			พูดจา ไพเราะ	เชื่อฟัง คำสั่ง สอน	เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่	ขยัน มุ่งมั่น
6	16	กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา	25	26	29	26
	17	กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา	28	28	33	29
	18	กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา	30	30	36	34
7	19	กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกัน รักษา	27	26	29	26
	20	กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกัน รักษา	26	29	30	30
	21	กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกัน รักษา	34	35	33	35
8	22	กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก	25	26	29	29
	23	กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก	26	29	29	30
	24	กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก	34	35	33	35

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ในการจัดกิจกรรมครั้งแรกของแต่ละกิจกรรมเด็กก็มีพฤติกรรม ด้านพูดจาไพเราะมากที่สุดคือ กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ และกิจกรรม กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกันรักษา จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 72.97 ด้านเชื่อฟังคำสั่งสอน มากที่สุดคือ กิจกรรมบ้านของเรา จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 75.67 ด้านเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มากที่สุด คือ กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง กิจกรรมบ้านของฉันนั้นมีหลายห้อง กิจกรรมบ้านของฉันนั้นมีหลายห้อง กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกันรักษา และ กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 78.37 และด้านความขยันมุ่งมั่น กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 78.37 หลังจากดำเนินกิจกรรมมาถึงครั้งสุดท้ายของแต่ละกิจกรรม ผลปรากฏว่า มีพัฒนาการที่ดีขึ้นในพฤติกรรมที่ 4 ด้าน และสามารถจำแนกด้านต่างๆ ได้ดังนี้

1. ด้านการพูดจาไพเราะ

หลังจากที่ครูผู้สอนระดับปฐมวัยได้ใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรแล้ว ผลด้านการพูดจาไพเราะ โดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ที่ครูเป็นต้นแบบแห่งการพูดจาไพเราะ จากการประเมินผู้เรียนส่วนใหญ่พูดจาไพเราะ นุ่มนวล น่าฟังมากยิ่งขึ้น จากเดิมร้อยละ 66.54 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 85.47

2. ด้านเชื่อฟังคำสั่งสอน

กิจกรรมที่ครูผู้สอนได้นำแผนจัดการเรียนรู้ไปใช้โดยผ่านกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง โดยให้ผู้เรียนสังเกตพฤติกรรมบุคคลในครอบครัว แล้วมาเล่าสู่กันฟัง จากนั้นครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เห็นถึงผลของด้านเชื่อฟังคำสั่งสอน หลักจากที่ครูผู้สอนได้ใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรแล้ว ผลของการเชื่อฟังสั่งสอน ดีเพิ่มขึ้น จากเดิมร้อยละ 71.62 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 90.20

3. ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

กิจกรรมที่ครูผู้สอนได้นำแผนจัดการเรียนรู้ไปใช้โดยผ่านกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง โดยให้ผู้เรียนสังเกตพฤติกรรมบุคคลในครอบครัว แล้วมาเล่าสู่กันฟัง จากนั้นครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เห็นถึงผลของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และครูสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนผ่านกิจกรรมกิจกรรมส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร จากการประเมินกิจกรรมนี้ ผู้เรียนมีน้ำใจช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพิ่มมากขึ้น จากเดิมร้อยละ 74.32 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 90.20

4. ด้านความขยันมุ่งมั่น

กิจกรรมที่ครูผู้สอนนำไปใช้คือแผนการจัดการเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมเกมการศึกษา โดยครูได้นำกิจกรรมส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรส่งเสริมคุณธรรมด้านความขยันมุ่งมั่น มาเล่าให้ผู้เรียนฟัง พร้อมให้เด็กปฏิบัติ จากการประเมินทำให้ผู้เรียนสนุกในกิจกรรมนี้ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ และเพิ่มประสิทธิภาพในการมุ่งมั่นขยันทำงานมากยิ่งขึ้น จากเดิมร้อยละ 72.29 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 93.58

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด” ใช้การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพตามกรอบการศึกษาวิจัย โดยเก็บข้อมูลทั้งแบบปฐมภูมิและแบบพุทธิภูมิ ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยสรุปผลการศึกษาและมีข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

สรุปผลการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอจังหาร โรงเรียนดินดำบวรองวิทยา พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น จำเป็นต้องมีการจัดการเรียนการสอนและพร้อมทั้งงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เข้ามามีส่วนช่วยในการส่งเสริมและสนับสนุน ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักสูตร บริบทของเด็กนักเรียนที่ต้องมีความพร้อมทั้งด้านสุขภาพและจิตใจพร้อมที่จะเข้าเรียนในหลักสูตร การให้ความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ปกครองถึงการจัดการเรียนการสอน การเตรียมความพร้อมทางด้านทักษะให้แก่เด็กนักเรียน การสร้างบุคลากรทางการศึกษาให้มีองค์ความรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดและการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรระดับปฐมวัยเพื่อช่วยให้พัฒนาเด็กปฐมวัย ในด้านของการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจต่อการบริหารและการจัดการ ส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย จัดหาทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อมาช่วยสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษานำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน มีการเชื่อมโยงความรู้และความเข้าใจระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนในระดับปฐมวัยและรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้น

แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่นำแนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ กัลยาณมิตรมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยของโรงเรียนดินดำบั้งรองวิทยา ที่เป็น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอจังหาร โรงเรียน ดินดำบั้งรองวิทยา ที่กำหนดกระบวนการไว้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการพูดจาไพเราะ 2) ด้านการเชื่อฟังคำสั่ง สอน 3) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ 4) ด้านความขยันมุ่งมั่น ผ่านกระบวนการการจัดทำกิจกรรมการ เรียนรู้ที่ออกแบบโดยผู้วิจัย ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ บุคลากรทางการศึกษาที่ เน้นการพัฒนาทักษะของเด็กปฐมวัยบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการ กัลยาณมิตร ให้ครบทั้ง 4 ด้าน มีผลสรุปดังนี้

- 1) ด้านการพูดจาไพเราะ พบว่าเด็กปฐมวัยมีการพูดจา สื่อสารกับบุคคลรอบข้าง เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง คุณครู และเพื่อนๆ ร่วมชั้นเรียน ได้ดีขึ้น มีการใช้ภาษาสุภาพ รู้จักการใช้ประโยค คำพูดที่เหมาะสมกับกาลเทศะ ห้ามเพื่อนในชั้นเรียนพูดคำไม่สุภาพ และสามารถให้เหตุผล ถึงการใช้คำพูดที่สุภาพและไพเราะว่ามีความแตกต่างจากการใช้ภาษาและคำพูดที่ไม่ไพเราะ อย่งไร
- 2) ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน พบว่าเด็กปฐมวัยมีความอดทนในการรับฟังพ่อแม่ ผู้ปกครองและ คุณครูมากขึ้น และเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ได้ดีขึ้น รู้จักการรอคอยในสิ่งที่ตนเองอยากได้ พร้อมทั้งให้เหตุผลถึงการรอคอยในสิ่งที่ยังไม่มาถึง
- 3) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีมารยาท พบว่า เด็กปฐมวัยมีมารยาทและมีท่าทางที่น่ารัก สวยงามมากขึ้น มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนๆ ร่วมชั้นเรียนในขณะที่เพื่อนๆ ต้องการความ ช่วยเหลือ รู้จักการแบ่งปันให้แก่เพื่อนๆ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีการเสียสละให้แก่ผู้ที่ อ่อนแอกว่า เช่น เด็กผู้ชายเสียสละให้เด็กผู้หญิง มีความเกรงใจและยอมรับการแสดงออก ระหว่างเด็กปฐมวัยกับผู้ใหญ่ และเด็กปฐมวัยในชั้นเรียนเดียวกัน รู้จักการแสดงความคิดเห็น เมื่อเพื่อนๆ ได้รับรางวัลหรือได้รับความชื่นชมจากคุณครู
- 4) ด้านความขยัน มุ่งมั่น พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการในด้านการเรียนมากขึ้น รู้จักการจัดสรร เวลาระหว่างเวลาเรียนและเวลาเล่น มีความขยัน มุ่งมั่นต่อการเรียน และต่อการทำกิจกรรม ร่วมกันกับเพื่อนๆ โดยสามารถให้เหตุผลประกอบถึงต้องมีความขยันหมั่นเพียรต่อการเรียน

อภิปรายผล

จากการศึกษาและวิจัยถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย การนำกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรมาใช้ในการพัฒนาทักษะเด็กปฐมวัยเพื่อการส่งเสริมและสร้างเด็กให้เป็นคนดีต่อสังคมต่อไป สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อําเภอจําพริก มีกระบวนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยนำผลการศึกษาทั้งจากเอกสาร การสนทนากลุ่มย่อยของผู้ที่มีส่วนได้เสีย ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1) พระสงฆ์ที่อบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม กลุ่มที่ 2) ผู้ปกครองเด็ก กลุ่มที่ 3) บุคลากรทางการศึกษา และ กลุ่มที่ 4) คณะกรรมการสถานศึกษา ในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การนำกระบวนการกัลยาณมิตรมาบูรณาการเพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในการส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยสำหรับเด็กปฐมวัย หลักกัลยาณมิตร เป็นหลักธรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นปัจจัยก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพราะในความหมายของกัลยาณมิตร คือ บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่วยสอน หรือตัวอย่างที่บุคคลอื่นดำเนินแนวทางแห่งการฝึกอบรมอย่างถูกต้อง ซึ่งทำได้โดย 1) ให้ความยิ้มแย้มแจ่มใส 2) ให้ความสดชื่นเบิกบานให้กับ ทุกคน 3) ให้ความเป็นมิตร 4) ให้ความเป็นกันเอง 5) ให้ความปรารถนาดีอย่างจริงใจกับทุกคน เป็นญาติยิ่ง ด้วยญาติ เป็นมิตรยิ่งด้วยมิตร 6) ให้คำแนะนำที่ดีชี้หนทางที่ถูกให้เดิน ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเป็นไปเพื่อ การสร้างบารมีอย่างแท้จริง 7) ให้อริยทรัพย์ แนะนำให้ทำบุญให้ถูกวิธีและถูกเนื้อน่านบุญ เพื่อเปลี่ยนสามัญทรัพย์ให้เป็นอริยทรัพย์ติดตัวข้ามภพข้ามชาติ 8) ให้ความสุขที่แท้จริงแก่บุคคลทั้งหลาย โดยการปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงธรรมกาย แนะนำบุคคลทั้งหลายออกจากกามโดยธรรม 9) ให้ชีวิตการเป็นกัลยาณมิตร เวลาเป็นสิ่งมีค่ามากที่สุด เวลาที่ผ่านมาแต่ละวินาทีนั้นกลืนกินชีวิตของเราให้หมดไปด้วยแต่เพื่อประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติได้สละเวลาหรือชีวิต เพื่อทำหน้าที่กัลยาณมิตรให้ทุกชีวิตได้เตรียมเสบียงในการเดินทางในวิญญูสงสารไปสู่จุดหมาย คือ นิพพาน (พระธรรมปิฎก.2546 : 21-26)

ประเด็นที่ 2 การส่งเสริมการเรียนรู้ จากประเด็นที่ 1 ดังกล่าวนั้น ผู้ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ได้ ประกอบด้วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อน สิ่งแวดล้อม

อื่นๆ รวมทั้งเกิดจากการแสวงหาความรู้ของเด็กเอง ดังนั้นเพื่อให้เด็กได้สนใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ต้องอาศัยการจัดประสบการณ์ที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน

การนำกระบวนการการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรมาใช้ในการเรียนการสอนสำหรับหลักสูตรของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กมีการรับรู้และตอบสนองต่อการเรียนและการทำกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะทั้ง 4 ด้านของกระบวนการเรียนการสอนแบบกัลยาณมิตร คือ 1) ด้านการพูดจาไพเราะ 2) ด้านการเชื่อฟังคำสอน 3) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีมารยาทงาม และ 4) ด้านความขยัน มุ่งมั่น เด็กสามารถนำคุณลักษณะไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติตนให้เป็นคนดีของสังคม ผู้วิจัยได้นำเสนอต่อกลุ่มสนทนา ในการจัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนำเสนอแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งหมด 9 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมบ้านของเรา
2. กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง
3. กิจกรรมบ้านของฉันนั้นมีหลายห้อง
4. กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ
5. กิจกรรมละเลงด้วยมือ
6. กิจกรรมเพื่อนสนิทของฉัน
7. กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา
8. กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกันรักษา
9. กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก

หลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ สนทนา(Discuss) ในกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) แล้ว จึงได้ ตัดออก 1 กิจกรรม คือกิจกรรมเพื่อนสนิท ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนมากได้ให้ความเห็นว่า ในกระบวนการกัลยาณมิตร เป็นกระบวนการที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่แล้ว และอีก 8 กิจกรรมนั้น เป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถร่วมกิจกรรมได้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนอย่างสนุกสนาน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในแกตัวเด็กเอง อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพูดจาไพเราะ หมายถึง การที่เด็กพูดดี พูดจาไพเราะบอกเพื่อนในทางที่ดี แนะนำสิ่งดีๆ ต่อเพื่อน ชักชวนให้ประพฤติในทางที่ดี

2. ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน หมายถึง เด็กเป็นผู้ฟังที่ดี มีความอดทนในการฟังไม่เบื่อง่าย รู้จักรอคอยและเชื่อฟังผู้ใหญ่

3. ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีมารยาทงาม หมายถึง เด็กมีมารยาทดี มีท่าทางที่น่ารัก มีน้ำใจช่วยเหลือแบ่งปันไม่อวด ไม่ก้าวร้าว เสียสละ มีความเกรงใจยอมรับซึ่งกันและกันและชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและผู้อื่น

4. ด้านความขยัน มุ่งมั่น หมายถึง เด็กมีความขยัน เด็กมีความมุมานะ เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมายเข้าใจในงานที่ทำและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน (พระธรรมปิฎก. 2546 : 21-26)

จากการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับแนวคิดของสุพิน ปางลิลาศ ที่ใช้กระบวนการกัลยาณมิตร ที่เน้นการศึกษาสภาพปัญหา การระดมความเห็นผู้มีส่วนได้เสียในการพิจารณาสังเคราะห์และประมวลข้อมูลการเรียนรู้ จากนั้นนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพูดจาไพเราะ ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านความขยันมุ่งมั่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเพ็ญศรี ชูวิเชียร ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ และณัฐชุตาสาครเจริญ ที่ให้ความสำคัญในการจัดทำกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อเด็กปฐมวัย

2. จัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภोजังหาร กำหนดโครงสร้างของคู่มือการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 3 บท บทแรกจะกล่าวถึงความเป็นมา ความสำคัญ หลักการและแนวคิดกระบวนการกัลยาณมิตร บทที่สอง กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน การจัดบทบาทและการสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน บทบาทของครูและเด็กปฐมวัย บทที่สาม กำหนดวิธีการการนำรูปแบบไปใช้ ระยะเวลาการดำเนินการ การวัดและประเมินผล ในส่วนของเนื้อหา ของกระบวนการกัลยาณมิตรจะครอบคลุมพฤติกรรมตามหลักกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่ คือ 1) ด้านการพูดจาไพเราะ 2) ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน 3) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ 4)

ด้านความยั่งยืนมุ่งเน้น เนื้อหาในแต่ละบทเมื่อได้นำกระบวนการกัลยาณมิตรมาจัดในกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัย ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดี การที่จะให้ครูได้เข้าใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยจึงได้จัดทำเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยได้พบปัญหาและอุปสรรคต่อการนำกระบวนการการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยทั้งในระดับโรงเรียน ผู้ปกครอง และทรัพยากรทางการศึกษา ผู้วิจัยจึงเสนอข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เพิ่มปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถของเด็กปฐมวัย ทั้งในเรื่องความพร้อมทางด้านสติ ปัญญา ความพร้อมทางด้านร่างกาย ด้านโภชนาการของเด็ก เพื่อให้เด็กมีความพร้อมต่อการพัฒนาตามหลักสูตรต่อไป
2. ส่งเสริมสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กที่ยังขาดประสิทธิภาพ และคุณภาพให้มีความพร้อมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การให้ความรู้ ความเข้าใจต่อผู้ดูแลเด็กในเรื่องการเลี้ยงดูเล็ก สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รวมถึงการคัดเลือกสื่อที่เหมาะสมกับเด็กและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
3. พัฒนาและเสริมสร้างบทบาทของผู้บริการสถานศึกษาปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารเพิ่มขึ้น หรือเพิ่มเติมในส่วนที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถานการศึกษา เช่น การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา การบริหารการเชื่อมต่อหลักสูตรผู้บริหารไม่ได้จัดให้มีการพบปะทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ
4. ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ของเด็กปฐมวัย ให้มีความเพียงพอต่อความต้องการและมีประสิทธิภาพ และการให้บริการข้อมูลสารสนเทศอย่างรวดเร็วและทั่วถึง
5. เสริมสร้างประสบการณ์และการสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้สามารถสอดคล้องกับบริบทของสังคม โดยมีการวางแผนการไว้ล่วงหน้า

6. สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการประเมินพัฒนาการเด็กของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ทั้งในระบบการรายงานผลพัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กทุกด้านต่อผู้ปกครองและชุมชนอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ และระบบส่งข้อมูล ผู้เรียนในระดับชั้นต่อไปเพื่อพัฒนาผู้เรียน อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งยังคงดำเนินการ ได้น้อย

7. ปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถเด็กปฐมวัย ทั้งในด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิด อย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ ไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ด้านทักษะ ในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหลักสูตร เนื่องจากพบว่าเป็นด้านที่มีผลการประเมินต้องปรับปรุงสูงที่สุด

8. เร่งสร้างคุณภาพของโรงเรียนในระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะใน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีความ สามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ รวมถึงมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับ ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาในด้านอื่นๆ มาใช้ในการสำหรับพัฒนาเด็กทั้งในระดับปฐมวัย ระดับประถม ระดับมัธยม

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารและการจัดการ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่มีส่วนช่วยในการนำกระบวนการเรียนการสอนไปใช้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาใช้

บรรณานุกรม

- ฉวีวรรณ นิติกาล. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาธรรมชาติที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 2549.
- _____ . การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาธรรมชาติที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 2549.
- ชัยพร วิชชาวุธ. รายงานการสัมมนาเรื่องทิศทางของการวิจัยทางจริยธรรมและค่านิยม. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2526.
- ณัฐชดา สาครเจริญ. การพัฒนากระบวนการทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานของเด็กปฐมวัยโดยการใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน . ทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2543.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. จริยธรรมของเยาวชนไทย. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา. 2520.
- ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์. (2548, ตุลาคม). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย,” วารสารการศึกษาปฐมวัย. 9(4) : 66-74.
- ทศนา แคมมณี. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : เสริมสิน พรี่เพรส ซิสเท็ม. 2546.
- _____ .ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2548.
- ธีระพร อูวรรณโณ. จริยธรรมกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2530.

- นีออน พิณประดิษฐ์. จริยธรรม : ทฤษฎีและการพัฒนา. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2542.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554. กรุงเทพฯ : สุทรไพศาล. 2550.
- พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ . พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์. 2531.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพวงศันรินทร์ ฐิตวโล. *คู่มือโครงการคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ “เยาวชนไทย ทำดีถวายในหลวง”*. กรุงเทพฯ : กลุ่มกัลยาณมิตรเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายวิถีพุทธ (กคพ.) มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ, 2552.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. *ความรู้คู่คุณธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.
- เฟื่องลดา รัตนมุสิก. *การพัฒนาพฤติกรรมเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมตามแนววิถีพุทธของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดวิเศษการ*. กรุงเทพฯ : รายงานการพัฒนาพฤติกรรมทางการศึกษา โรงเรียนวัดวิเศษการ สำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ. 2551.
- มนสภรณ์ วิฑูรเมธา. (2543, กรกฎาคม-ตุลาคม). *การพัฒนาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาล*. *วารสารครุศาสตร์*. 29 (1) : 109-119. *มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม. การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี. 2543.
- สมพร สุทัศน์ีย์. *จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช. 2541.
- สมยศ มีเทศน์. *คุณธรรม จริยธรรม สำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. 2544.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2526.
- सानนท์ ฉายเรืองโชติ. “คุณธรรม,” *วารสารทางวิชาการ*. 3(3) : 39-40 ; กันยายน-ธันวาคม, 2544.
- สาโรช บัวศรี. “*จริยธรรมในสังคมไทย*” รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2527

สุมล ออมวิวัฒน์ . การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพฯ : ตริณสาร.

2548.

_____. การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2548.

สุพิน ปางลีลาศ. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการ
กัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร
และการสอน.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 2554.

สุภัทรา คงเรือง. การเรียนรู้ของครูอนุบาล กรณีศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2549.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. 2543.

Art-ong Jumsai. **A Development of the Human Values Integrated
Instructional Model Based on Intuition Learning Concept.** Bangkok :
Faculty of Education of Education Chulalongkron University. 2003.

Bandura, A. Ross. (1961, June)Dorathea and Russ, Shiela A. (June 1961).

Transmission of Aggression through Imitation of aggressive Modrls,
Journal of Abnormal and Social Psychology. 36 : 575-582

Biskin Donald,S, & Kenneth. “An Experimentat Test of the Effect of
Structored Discussions of Moral Dilemmas Ford in Childrer’s
literature on Moral Reasoning,” The School Journal.

Good, Carter V. **Dictionary of Education.** New York : Mc Graw Hill. 1976.

Brown, R. **Social Psychology.** New York : The Free press. 1978.

Hoffman, Martin L. **Moral Development in Carmicheal Manual of child
Psychology.** New York. John Willey and Sons. 1970.

Piaget, Jean. **The Moral Judgment of the Child.** Collier Books New York,
N. Y.1962.

Kohlberg, L. **Moral Stage and Moralization : The Cognitive Developmental
Approach.** In T. Likona (ed.) Moral Development and Behavior. New
York : Holt, Rinehart and Winston, 1976. pp. 31-53.

Kimm, Christina Hyosum. (1991, April 21) “Infant’s Ability to Integrate

Information about Rotating Objects : Implications for Assessing Cognition (Cognition Assessment, Information Integration)” (Online). Available : [http : www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/9833726](http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/9833726).

Kelly, Ramona M. ;& Daniel.(1986. July). Effects of An Administrative Plan for Excellence in Creative Arts Experience on the Development of creativity in first Graders. Dissertaion Abstracts Intemational. 44(01) : 32-A.

Kohlberg,L.“Moral Education for a Society in Moral Transtion”, Lourral of Education Leadership. 1975.

Walter, Morgan L. and others. **The Holt Basic Dictionary of America English**. New York : Holt. 1966.

Skinner, Burrhus H. **Science and human behavior**. New York : Macmillian. 1953.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือครูรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดย
ใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด

คู่มือครู

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการ
กัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด

โดย

ดร.ปิยะสุดา เพชรอาเวช และคณะ

ดำเนินการโดย

สถาบันวิจัยญาณสังวร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คำนำ

การวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้ ที่ใช้หลักกัลยาณมิตรบูรณาการร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมตามหลักกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการพูดจาไพเราะ
2. ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน
3. ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
4. ด้านความขยันหมั่น

เมื่อได้นำกระบวนการกัลยาณมิตรมาจัดในกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัย ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดี การที่จะให้ครูได้เข้าใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยจึงได้จัดทำเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด ต่อไป

สารบัญ

บทที่	เรื่อง	หน้า
1	ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด	1
	- ความเป็นมา	1
	- หลักการและแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร	4
	- จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด	10
2	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย	13
	- ขั้นตอนของรูปแบบ	13
	- การจัดบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร	14
	- บทบาทของครู	14
	- บทบาทของเด็ก	15
3	การนำรูปแบบการเรียนรู้ส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรไปใช้	17
	- วิธีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย	17
	- แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย	17
	- เครื่องมือการวัดผลประเมินผล	32

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด

ความเป็นมา

สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏสภาพการไหลบ่าทางวัฒนธรรมที่มาจากกระแสสารไร้พรมแดนทำให้วัฒนธรรม ค่านิยมที่ดั่งามบางอย่างลดน้อยถอยลง ภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลย ลักษณะของสังคมไทยที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทร เอาใจใส่ดูแลรักใคร่ฉันทมิตรพี่น้องเริ่มเสื่อมถอย สังคมเมืองขยายตัวมากขึ้น เกิดกระแสวัตถุนิยมเป็นค่านิยมของคน วิถีชีวิตที่เคยพึ่งพาตนเองมีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายสูญหายไป ความสัมพันธ์ของคนไทยในชุมชนลดน้อยลง ต่างคนต่างอยู่ จิตสำนึกสาธารณะเสื่อมลง เกิดความรู้สึกว่าธุระไม่ใช่ ไม่สนใจความประพฤติของตนว่าจะส่งผลเสียต่อผู้อื่นหรือสังคม เด็กปฐมวัยจึงอยู่ท่ามกลางสภาพสังคมที่บกพร่องด้านคุณธรรม ตัวแบบที่ดีหาได้ยากขึ้น หรือหายาก เด็กจึงอาจเติบโตขึ้นอย่างขาดคุณภาพและการทำลายทรัพยากรและใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่าขาดการเอาใจใส่ดูแลจัดการอย่างมีคุณภาพทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติขาดความสมดุล เกิดปัญหาระบบนิเวศ มีอุบัติภัยทางธรรมชาติเกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งโรงภัยไข้เจ็บที่รุมเร้ามนุษย์และสิ่งมีชีวิต ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษเกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อม ปริมาณของเสียอันตรายมากขึ้น แบบแผนการดำเนินชีวิตไม่เหมาะสมมีความสุขในชีวิตจึงลดน้อยลง อุบัติภัยและโรคภัยต่าง ๆ มีมากขึ้น เด็กปฐมวัยต้องอยู่ในสังคมแห่งการแปรปรวนนี้วิถีชีวิตที่ดั่งามในอดีตค่อยๆลดลง เด็กจะต้องเผชิญกับโลกที่มีสภาวะยากลำบากยิ่งขึ้นนักจิตวิทยาและนักวิชาการศึกษาทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและให้ความสนใจ (สุพิน ปางลิขิต. 2554 : 2)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กล่าวถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และมีผลกระทบต่อสภาวะทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยมของคนภายในประเทศ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมโลกที่เกิดจากทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายได้ส่งผลให้เกิดอุบัติภัยร้ายแรงแก่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ประเทศไทยจึงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบเกิดขึ้น จึงได้อัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาประเทศแบบบูรณาการเป็นองค์รวม

ที่เน้น “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อเด็กปฐมวัยเฉกเช่นเดียวกันกับคนทั้งหลายทั้งในชีวิตปัจจุบัน และชีวิตในอนาคต กระแสการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทำให้สูญเสียวัฒนธรรมเดิมที่ดีงาม ค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ปรากฏให้เห็นอยู่โดยทั่วไปในสังคม เด็กเล็ก ๆ ที่เป็นฐานรากทางวัฒนธรรมยังไม่เข้มแข็งขาดความสามารถในการคัดกรองสิ่งที่เหมาะสมมาสู่ตนเอง อีกทั้งยังมีธรรมชาติของการเรียนรู้ โดยการเลียนแบบจากตัวแบบในสังคม ดังนั้น สถานการณ์ที่เด็กเผชิญอยู่จึงเป็นสถานการณ์ที่น่าวิตกอย่างยิ่ง เป้าหมายสำคัญของการพัฒนานักเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 คือให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข นั่นคือ มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่กับผู้อื่นอย่างมีความสุข(สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.2543:9) นั้น นอกจากดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ก็เป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการเล่นพนัน ปัญหาการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่นๆที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง (มนสภรณ์ วิฑูรเมธา . 2543 : 109)

ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย (ช่วงอายุ 0-6) ด้วยความเชื่อที่ว่ากระบวนการเรียนรู้ในช่วงปฐมวัยมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคน เพราะเป็นช่วงที่ระบบประสาทและสมองกำลังสร้างโครงสร้างที่มีการเจริญเติบโตในอัตราสูงสุดถึงกว่าร้อยละ 80 ของวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก การดูแลปลุกฝัง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการบ่มเพาะบุคลิกภาพนิสัยและการเจริญเติบโตของสมองที่ส่งผลต่อสติปัญญาและความสามารถของเด็กอย่างถาวรทำให้ภูมิคุ้มกัน มีคุณภาพ เพื่อเติบโตสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและสุขอย่างเพียงพอจากสภาพที่แสดงให้เห็นถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เด็กในวันนี้จึงต้องได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันนี้จะเป็นผู้เข้าไปสู่ฐานะของผู้จัดระบบภูมิคุ้มกันสังคม (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554)

ในวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในจังหวัดร้อยเอ็ด เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่จะได้รับการดูแลจากพ่อแม่ และเครือญาติที่รวมอยู่ในครอบครัวใหญ่ เด็กจึงได้รับการดูแลทั้งทางร่างกายและจิตใจนับตั้งแต่อยู่ในท้องจนคลอดออกมาเป็นทารก กระทั่งเจริญวัยให้มีพัฒนาการที่ดีและมีวิถีปฏิบัติที่ทำให้เด็กได้ซึมซับ

มาเป็นวิถีของตนโดยธรรมชาติซึ่งวิถีเหล่านี้ คือ วิถีแห่งการเกื้อกูล และความมีน้ำใจไมตรี ผ่านกระบวนการใช้ชีวิตในแต่ละวัน รวมถึงวิถีการอบรมบ่มสอนที่ให้ผู้ถึงทักษะการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่งดงามอันถือเป็นวิถีแห่งคุณธรรม จริยธรรมโดยแท้ แต่ปัจจุบันครอบครัวในจังหวัดร้อยเอ็ด เริ่มเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิมส่งผลให้บทบาทของสถาบันครอบครัวด้านดูแลเด็กปฐมวัย ลดความสำคัญลงด้วยเพราะสมาชิกของครอบครัวต่างมุ่งทุ่มเทร่างกาย และเวลาไปกับการทำมาหากิน จนกระทั่งมีเวลาในการดูแลครอบครัว ดูแลลูกน้อยลง และบางครอบครัวก็แตกสลายลง และในยุคที่พ่อแม่ทิ้งลูกไปหาเงินในเมืองใหญ่โดยปล่อยให้ลูกไว้กับคนแก่ตามลำพัง จึงส่งบุตรหลานเข้าเรียนตามศูนย์เด็กเล็ก สถานที่รับเลี้ยงเด็ก โรงเรียนอนุบาล ให้แก่ครูศูนย์เด็กเล็ก ครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนอนุบาล ซึ่งมีเด็กเล็กที่อายุแตกต่างกันเริ่มตั้งแต่อายุ 1-5 ปี จำนวนประมาณในแต่ละห้อง 45 คน และครูจำนวน 1-2 คน ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงสถานภาพการ “บ่มเพาะ” ดูแลเด็กปฐมวัยในทุกด้านแทนครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการด้านสภาวะภายในของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่ได้รับผลกระทบจากการถูกทอดทิ้งของพ่อแม่ให้อยู่กับคนแก่ หรืออยู่ตามลำพังที่น้องทำให้เกิดกิจกรรมของเด็กปฐมวัยเปลี่ยนไป เช่น สมาธิสั้นลงความเพียรพยายามลดลง ความรู้สึกเบื่อง่าย เกิดขึ้นบ่อย การเรียนรู้ไม่เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ขาดคนดีในสังคม

ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตร กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันก่อน อันเป็นปัจจัยเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดจึงต้องออกแบบและจัดวางเงื่อนไขให้เกิดการรวมกลุ่มกันของผู้รับผิดชอบโครงการโดยมีองค์ประกอบโครงสร้างและความสัมพันธ์ในกลุ่ม ให้สามารถถึงด้านบวกของแต่ละคนออกมาหากันให้ได้มากที่สุด ซึ่งก็จะทำให้เกิดการใฝ่ดีคิดดีและทำดีร่วมกันออกมาได้อย่างเต็มที่เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน เกิดการซึบซับความดีพร้อม ๆ กับการเรียนรู้หรือมีกระบวนการทางปัญญาเกิดขึ้นตลอดสาย ตั้งแต่เริ่มต้นระดมความคิด การสังเกตสำรวจสภาพปัญหา ปัญญาตระหนักรู้ในสถานการณ์หรือสภาพปัญหาและสืบสาวถึงสาเหตุ ปัญญาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม การรวบรวมประมวลข้อมูล ปัญญาคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ ปัญญาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การทำความเข้าใจชัดเจนและเป็นระบบ การคิดวางแผนงาน การร่างโครงการ ปัญญาการปรับประยุกต์จากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ปัญญาการติดตามดำเนินงานปรับปรุงงาน ปัญญาการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญญาการประเมินผลสรุปผล และปัญญาการนำเสนอ ตลอดจนสติปัญญาที่จะเท่าทันและสามารถวางใจต่อโลกธรรมทั้ง 8 ที่มาถูกต้องสัมผัสใจได้อย่างฉลาดและเป็นกุศลได้ในที่สุด (พระมหาพวงคันรินทร์ ฐิตวิโส. 2552 : 3)

อำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอำเภอใหม่ที่แยกตัวออกจากอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ที่มุ่งเน้นพัฒนาด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่จำเป็นต้องให้ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ ตำบลดินดำเป็นตำบลที่มีพื้นที่ปกครองขนาดใหญ่ มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาส จำนวนมากที่สุดในเขตการปกครองตำบลอื่นๆ โรงเรียนดินดำบวรองวิทยา เป็นโรงเรียนประจำตำบลมีขนาดใหญ่ มีการจัดการ การบริหารที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล อีกทั้งยังเน้นกิจกรรมเพื่อการพัฒนาการของเด็กระดับปฐมวัย อีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด ณ โรงเรียนดินดำบวรอง อำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยสอดแทรกคุณธรรมควบคู่ไปกับการเรียนรู้ให้เด็กเป็นคนที่มีคุณธรรม ประพฤติตนดี และนำไปสู่การเป็นคนดีในสังคมต่อไป

หลักการและแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรกระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตร เป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้เชื่อมโยงให้บุคคลสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน “กัลยาณมิตร” แปลความหมายคำ “กัลยาณ” หมายถึง งาม ดี และ “มิตร” หมายถึง เพื่อนรักใคร่ที่สนิทสนมคุ้นเคย ดังนั้น กัลยาณมิตร จึงมีความหมายว่า เพื่อนที่ดี เพื่อนที่งาม หรือเพื่อนที่รักใคร่คุ้นเคยที่ดี ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจะต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นคนดี เช่น คนมีปัญญาและเป็นคนมีคุณธรรม หมายถึง บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่วยสอน หรือเป็นตัวอย่งให้ผู้อื่นดำเนินไปในแนวทางแห่งการฝึกฝนอบรมอย่างถูกต้อง การทำหน้าที่กัลยาณมิตร ทำได้โดย

1. ให้ความยิ้มแย้มแจ่มใส
2. ให้ความสดชื่นเบิกบานให้กับทุก ๆ คน
3. ให้ความเป็นมิตร
4. ให้ความเป็นกันเอง ให้ความปรารถนาดีอย่างจริงใจกับทุกคน เป็นญาติยิ่ง

ด้วยญาติ เป็นมิตรยิ่งด้วยมิตร

5. ให้คำแนะนำที่ดีชี้หนทางที่ถูกต้องให้เดิน ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเป็นไปเพื่อการสร้างบารมีอย่างแท้จริง

6. ให้อริยทรัพย์ แนะนำให้ทำบุญให้ถูกวิธีและถูกเนื้อนาคบุญ เพื่อเปลี่ยนสามัญ

ทรัพย์สินให้เป็นอริยทรัพย์ติดตัวข้ามภพข้ามชาติ

7. ให้นำหนทางแห่งความสงบร่มเย็น

8. ให้ความสุขที่แท้จริงแก่บุคคลทั้งหลาย โดยการปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงธรรมกาย แนะนำบุคคลทั้งหลายออกจากกามโดยธรรม

9. ให้ชีวิตการเป็นกัลยาณมิตร เวลาเป็นสิ่งมีค่ามากที่สุด เวลาที่ผ่านมาแต่ละวินาทีนั้นกลืนกินชีวิตของเราให้หมดไปด้วยแต่เพื่อประโยชน์แก่มวลมนุษย์ เราได้สละเวลาหรือชีวิตเพื่อทำหน้าที่กัลยาณมิตรให้ทุกชีวิตได้เตรียมเสบียงในการเดินทางในวัฏสงสารไปสู่จุดหมาย คือ นิพพาน (พระธรรมปิฎก. 2546 : 21-26)

หลักกัลยาณมิตรนี้ เป็นสิ่งที่คอยสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เด็กจำเป็นและต้องการคนที่คอยช่วยบอก ช่วยแนะนำ ชี้แนะ คอยสนับสนุนและช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กได้พร้อมที่จะเรียนรู้ และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทำให้เด็กเกิดคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ

1. ด้านการพูดจาไพเราะ หมายถึง การที่เด็กพูดดี พูดจาไพเราะบอกเพื่อนในทางที่ดี แนะนำสิ่งดี ๆ ต่อเพื่อน ชักชวนให้ประพฤติในทางที่ดี

2. ด้านการเชื่อฟังคำสั่งสอน หมายถึง เด็กเป็นผู้ฟังที่ดี มีความอดทนในการฟังไม่เบื่อง่าย รู้จักรอคอยและเชื่อฟังผู้ใหญ่

3. ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีมารยาทงาม หมายถึง เด็กมีมารยาทดี มีท่าทางที่น่ารัก มีน้ำใจ ช่วยเหลือแบ่งปันไม่อวดแอวด ไม่ก้าวร้าว เสียสละ มีความเกรงใจยอมรับซึ่งกันและกันและชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและผู้อื่น

4. ด้านความขยัน มุ่งมั่น หมายถึง เด็กมีความขยัน เด็กมีความมุ่งมั่น เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมายเข้าใจในงานที่ทำและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

ประยุทธ์ ปยุตโต (2531 : 23) กล่าวถึง การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่ ผัสสะทั้ง 6 ของมนุษย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กายใจ ได้สัมผัส และสัมพันธ์กับสิ่งเร้า เกิดธาตุรู้ และมีการกระทำโต้ตอบฝึกฝนอบรมตนเอง หรือโดยกัลยาณมิตรจนประจักษ์ผลเกิดคุณภาวะ (ความรู้และความดี) สมรรถภาวะ (ความสามารถ) สุขภาวะ (ความผาสุกพอเหมาะพอควร) และอิสระภาวะ (พ้นจากทุกข์และความเป็นทาส)

มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (2543 : 65-68) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร ดังนี้ กัลยาณมิตร เป็น “บุพพนิมิต” ของมัชฌิมาปฏิปทา คือ เป็นสิ่งที่นำเราไปสู่มัชฌิมาปฏิปทา การมีกัลยาณมิตรเป็นสัญญาณที่บอกว่าเรากำลังจะเดินทางไปสู่อริยมรรคบางที่เรียกกัลยาณมิตรว่า “ปรโตโฆสะ” แปลว่า เสียง จากผู้อื่นคือเป็นเสียงหรือคำพูดที่ติงามถูกต้อง เป็นเสียง

จากมิตรที่ดี ช่วยแนะนำให้เราเกิดความคิดเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) ความมีกัลยาณมิตรนี้ถือว่าอยู่ในระดับศรัทธา การมีกัลยาณมิตรมิได้แปลว่า เราเกิดปัญญาเห็นสัจธรรมแต่แปลว่า เราเกิดศรัทธาที่จะไปหาสัจธรรม กัลยาณมิตรจะเป็นผู้แนะนำ สั่งสอน ให้เห็นว่าอะไรถูกอะไรผิด การมีกัลยาณมิตรเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาปัญญาที่จะทำให้เราเห็นสัจธรรม

สุมล อมรวิวัฒน์ (2548 : 300-301) กระบวนการกัลยาณมิตรว่าเป็นกระบวนการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ 1) เพื่อชี้ทางบรรเทาทุกข์ และ 2) ชี้สุขเกษมศานต์ ซึ่งได้หลักอริยสัจ 4 มาใช้ควบคู่กับหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีกระบวนการหรือขั้นตอน 8 ขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้

1. การสร้างความไว้วางใจ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ได้แก่ การที่ผู้สอนวางตนให้เป็นที่น่าเคารพรัก เป็นที่พึ่งแต่ผู้เรียนได้ มีความรู้และฝึกหัดอบรมและปรับปรุงตนเองเสมอ สามารถสื่อสาร ชี้แจงให้ศิษย์เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง มีความอดทน พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา และมีความตั้งใจสอนด้วยเมตตา ช่วยเหลือศิษย์พ้นจากทางเสื่อม

2. การกำหนดและจับประเด็นปัญหา (ขั้นทุกข์)
3. การร่วมกันคิดวิเคราะห์เหตุของปัญหา (ขั้นสมุทัย)
4. การจัดลำดับความเข้มของระดับปัญหา (ขั้นสมุทัย)
5. การกำหนดจุดหมายหรือสภาวะพ้นปัญหา (ขั้นนิโรธ)
6. การร่วมกันคิดวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการแก้ปัญหา (ขั้นนิโรธ)
7. การจัดลำดับจุดหมายของภาวะพ้นปัญหา (ขั้นนิโรธ)
8. การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาตามแนวทางที่ถูกต้อง (ขั้นมรรค)

พระมหาพงศ์นรินทร์ ฐิตวิโส (2552 : 3) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์นั้น จะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันก่อน โดยมีองค์ประกอบโครงสร้างและความสัมพันธ์ในกลุ่ม ซึ่งก็จะทำให้เกิดการใฝ่ดีคิดดีและทำดีร่วมกันออกมาได้อย่างเต็มที่ เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน เกิดการซึบซับความดีพร้อม ๆ กันมีการเรียนรู้หรือมีกระบวนการทางปัญญาเกิดขึ้นตลอดสาย ตั้งแต่เริ่มต้นระดมความคิด การสังเกตสำรวจสภาพปัญหา ปัญญาตระหนักรู้ในสถานการณ์หรือสภาพปัญหาและสืบสาวถึงสาเหตุ ปัญญาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม การรวบรวมประมวลข้อมูล ปัญญาคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ ปัญญาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การทำความเข้าใจชัดและเป็นระบบ การคิดวางแผนงาน การร่างโครงการปัญหา การร่างโครงการปัญหา การปรับประยุกต์จากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ปัญญาการติดตามดำเนินการปรับปรุงงาน ปัญญาการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญญาการประเมินผลสรุปผล และปัญญาการนำเสนองาน

2.2.1 กระบวนการกัลยาณมิตร

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่สำคัญที่สุด โดยจัดวางเงื่อนไขให้เกิดการนำพาให้บุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีตั้งแต่กลุ่มเพื่อนใกล้ตัว ครู ผู้บริหาร พ่อแม่ จนถึงองค์กรที่ให้การสนับสนุน มารวมกลุ่มกันโดยให้แต่ละคนมาสวมบทบาทเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน กัลยาณมิตรนั้นมีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยกระตุ้น เตือน ช่วยสร้างแรงบันดาลใจ ช่วยสร้างศรัทธาในการทำความคิด ช่วยสนับสนุนให้โครงการดำเนินไปได้ด้วยดี ขั้นตอนนี้จึงสำคัญมากที่สุดที่จะทำให้เริ่มต้นการเรียนรู้ได้ และดำเนินต่อไปจนถึงปลายทางแห่งความสำเร็จ โดยกัลยาณมิตรจะทำหน้าที่เป็นผู้ชักจูงปัจจัยภายนอกมากระตุ้นตัวเปิดการเรียนรู้ภายใน การเปิดการเรียนรู้ภายในจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกัลยาณมิตรเตรียมการและเลือกใช้ปัจจัยภายนอกมากระตุ้นปัจจัยภายในอย่างพอเหมาะพอดีแก่ผู้เรียนและสถานการณ์แวดล้อม ปัจจัยภายนอกดังกล่าวนี้ เรียกว่า “ปรโตโฆสะ” ซึ่งมีหลายลักษณะ ตั้งแต่คำสอน คำบอกกล่าว หนังสือ ตำรา สื่อต่าง ๆ และที่ดีที่สุด คือ “เสียงของครู เพราะเป็นเสียงที่จะสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในใจเป็นเสียงที่จะช่วยเตือนจิตสะกิดใจให้นึกคิดหรือตระหนักสำนึก เป็นเสียงที่เป็นกำลังใจให้เกิดการเรียนรู้ภายในตนขึ้น มั่นใจขึ้น จนเข้าใจถึงคุณค่า ถึงประโยชน์ จึงเกิดฉันทะความพอใจใคร่ที่จะลงมือกระทำด้วยตนเองโดยไม่ลังเล

เมื่อศรัทธาคือความสนใจใฝ่รู้เกิดขึ้นก็จะช่วยกระตุ้นตัวเปิดการเรียนรู้ภายในอีกอย่างหนึ่ง ก็คือกระบวนการคิดพิจารณาอย่างแยบคาย หรือที่เรียกว่า โยนิโสมสิการ ให้เริ่มต้นและทำงานไปด้วยกัน โดยช่วยกันระบุปัญหาได้ชัดเจน ค้นหาสาเหตุที่มาของปัญหานั้น ๆ สืบสาว ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทั้งบุคคล สถานการณ์ สถานที่ ฯลฯ เริ่มวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหา พิจารณาหาหนทางปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นจริง ทั้งหมดนี้เป็นวิธีคิดพิจารณาแบบอริยสัจ 4 นั่นเองการจะไปเปลี่ยนแปลงผู้อื่น ต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองก่อน (กายภาวนา และ ศีลภาวนา) และระหว่างที่เขาได้เรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเอง ก็ทำให้เขาได้เกิดการเรียนรู้คุณความดีหรือคุณธรรมจากภายใน (จิตภาวนา) ที่ค่อย ๆ ซึมซับ และสั่งสมเป็นประสบการณ์เป็นปัญญาญาณหยั่งรู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ตนเองทำนั้น (ปัญญาภาวนา) เขาก็จะพัฒนามาสู่ความเป็นกัลยาณมิตรที่สมบูรณ์ขึ้น อันจะก่อเกิดเป็นวงจรขับเคลื่อนที่ทรงพลังให้เกิดการสืบเนื่องไปสู่ขั้นต่อ ๆ ไป นำพาให้เพื่อนคนอื่น ๆ ได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่องขยายวงออกไปได้ไม่สิ้นสุด (พระมหาพวงศันรินทร์ ฐิตวิโส.2552 : 4-6)

กัลยาณมิตร มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกอบรมบ่มนิสัยสมาชิกทุก ๆ คนในบ้านให้เป็นกัลยาณมิตร ถ้าแต่ละบ้านในชุมชนล้วนเป็นกัลยาณมิตรกันทั้งหมด ผู้คนในชุมชนก็จะมีแต่คนดี หรือกัลยาณมิตรถ้าผู้คนในชุมชนทุกคนเป็นคนดี คนเลวย่อมไม่ปรากฏนั่นคือ สังคมสันติสุขได้เกิดขึ้น

แล้ว ดังนั้น ผู้ที่สามารถเปิดบ้านกัลยาณมิตรได้แล้ว สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความพร้อมเพียงในการปฏิบัติกิจกรรมโดยไม่มีปัญหาขัดข้อง เจ้าของบ้านกัลยาณมิตรก็ควรจะมีวิสัยทัศน์ มองไกลไปถึงการสร้างเครือข่ายบ้านกัลยาณมิตรต่อไปอีกด้วย โดยการชักชวนเพื่อนบ้านบางคนมาร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมที่บ้านของเรา เพราะการสร้างเครือข่ายบ้านกัลยาณมิตรควรเริ่มจากการพูดคุยชักชวนเพื่อนบ้านที่สนิทสนมคุ้นเคยกัน มาร่วมกิจกรรมการปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในตัวเองอยู่แล้ว ถ้ามีการเริ่มต้นที่ดี ย่อมจะเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกใหม่บางคนหรือทุกคน บรรารณาจะปฏิบัติธรรมเป็นประจำที่บ้านของเขาเองบ้าง และในที่สุดเขาก็อาจจะเปิดบ้านของเขาเป็นบ้านกัลยาณมิตร โดยความยินยอมพร้อมใจของมวลสมาชิกในบ้าน (เครือข่ายบ้านกัลยาณมิตร. 2553 : ออนไลน์)

มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (2543 : 65-68) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนมีโอกาสคิดสร้างสรรค์โดยมีครูช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อ และสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน
2. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมของร่างกาย และจิตใจ และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
3. สาระการเรียนรู้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับวัย ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและความคาดหวังของสังคม ทั้งนี้ผลการเรียนรู้จากสาระและกระบวนการ จะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความคิดความสามารถ ความดี และมีความสุขในการเรียน
4. แหล่งเรียนรู้มีหลายหลายและเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัด ความสนใจ
5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และระหว่างผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ห่วงใย มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ คือ แลกเปลี่ยนความรู้ ถักทอความคิด พิชิตปัญหาาร่วมกัน
6. ศิษย์มีความศรัทธาต่อครูผู้สอน สาระที่เรียนรวมทั้งกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนใฝ่รู้ มีใจรักที่จะเรียนรู้ ทั้งนี้ครูต้องมีความเชื่อว่าศิษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
7. สาระและกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียนจนผู้เรียนสามารถนำผลจากการเรียนรู้ ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง

8. กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้สูงสุด เพื่อให้สถานศึกษาและครูผู้สอนได้ ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้สอดคล้องกับมาตรา 24 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เอกสารนี้จึงเสนอตัวอย่างการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดพอสังเขป ทั้งนี้ได้หมายความว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ จะต้องทำตามลำดับที่จะกล่าวต่อไปนี้เสมอไป ผู้สอนควรนำไปพิจารณา เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่ง ต่อจากนั้นเชื่อว่าจะสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยตนเองอย่างแน่นอน

จากการสังเคราะห์แนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา เริ่มต้นกระบวนการโดยการให้นักบริหาร การศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัย ได้สัมผัสชีวิตความเป็นจริงของชุมชน ด้วยการเข้าหาชุมชน และเรียนรู้ถึงปัญหาสำรวจสภาพปัญหาของเด็กปฐมวัย ครอบครัว และชุมชน จนเข้าใจสภาพปัญหาที่แท้จริงในชุมชน

ขั้นที่ 2 ระดมพลังความคิด นักบริหารการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัย หาความรู้ ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อใช้ในการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 3 ร่วมพิจารณา นักบริหารการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัย นำเอาความรู้ ข้อมูลที่ได้ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มาร่วมกันสังเคราะห์ รวบรวมและประมวล ข้อมูล เพื่อใช้ในการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 4 วางแผน นักบริหารการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นองค์รวม จัดระบบความคิดและวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 5 ดำเนินกิจกรรม นักบริหารการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัยช่วยกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้อย่างเป็นระบบตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 6 ประเมินผลการเรียนรู้ นักบริหารการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้วิจัย ร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย จากนั้นสรุปผลการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคนดีสู่สังคมโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านการพูดจาไพเราะ ด้านการเชื่อฟัง คำสั่งสอน ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ ด้านความขยันมุ่งมั่น ผ่านกิจกรรมเสริมประสบการณ์

หลักการจัดกิจกรรม

1. จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ วันละ 15 นาที รวมระยะเวลา 24 ครั้ง

2. ครูอธิบายการจัดกิจกรรมต่างๆให้เด็กทราบ

3. กิจกรรมกระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย บูรณาการร่วมกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 กิจกรรม ได้แก่

1. กิจกรรมบ้านของเรา
2. กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง
3. กิจกรรมบ้านของฉันนั้นมีหลายห้อง
4. กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ
5. กิจกรรมละเลงด้วยมือ
6. กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา
7. กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกันรักษา
8. กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก

วิธีดำเนินกิจกรรม

1. กำหนดแนวคิด
2. กำหนดจุดประสงค์
3. วิธีการดำเนินกิจกรรม
4. การประเมินผล

จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการ กัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัด ร้อยเอ็ด

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการ
กัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัด
ร้อยเอ็ด ที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย ในกระบวนการกัลยาณมิตรนั้นเป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา
ที่นำมาใช้เชื่อมโยงให้บุคคลติดต่อกันทางสังคมอย่างถูกต้อง เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
กัน อันเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนามนุษย์ กัลยาณมิตร หมายถึง บุคคลผู้
เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่วยสอน หรือเป็นตัวอย่างให้
ผู้อื่นดำเนินไปในแนวทางแห่งการฝึกฝนอบรมอย่างถูกต้อง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจะต้องมี
คุณสมบัติ คือ เป็นคนดี เป็นคนมีปัญญา และเป็นคนมีคุณธรรม โดยเฉพาะมีคุณสมบัติพื้นฐานที่
เรียกว่า กัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ดังนี้

1. ปิโย คือ น่ารักในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา
ไต่ถาม
2. ครุ คือ นำเคารพในฐานะประพฤติสมแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่ง
ได้ปลอดภัย
3. ภาวนีโย คือ นำเจริญใจหรือน่ายกย่องในฐานะทรงคุณ คือ ความรู้และภูมิปัญญา
แท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความ
ซาบซึ้ง ภูมิใจ
4. วัตตา คือ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไหร่ควรพูดอะไร อย่างไร
คอยให้คำแนะนำกล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
5. วจนักขโม คือ อดทนต่อถ้อยคำพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม เสนอแนะ
วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว
6. คัมภีร์ญจะ กถัง กัตตา คือ แกล้งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก
ซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป
7. โน จัญญาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสียหรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร
หลักกัลยาณมิตรจะเป็นพ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง พระสงฆ์ หรือบุคคลอื่น
นอกเหนือจากนี้ก็ได้ แต่ต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นคนดี เป็นคนมีปัญญาและเป็นคนมีคุณธรรม ครูที่เป็น
กัลยาณมิตรของศิษย์จะทำให้ศิษย์รู้สึกมีความมั่นคงอบอุ่นทางจิตใจ เนื่องจากสามารถนั่งฟังได้ ทั้งใน

เรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว ความกัลยาณมิตรทำให้ศิษย์เกิดความศรัทธา เคารพเชื่อฟัง ดังนั้น คำแนะนำสั่งสอนของครูจึงมีอิทธิพลต่อศิษย์เป็นอย่างมาก(ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์. 333:2545) ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่ปรับเปลี่ยนในทางที่ดีทั้ง 4 ด้าน คือ

1. ด้านการพูดจาไพเราะ
2. ด้านการเชื่อฟัง คำสั่งสอน
3. ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
4. ด้านความขยันมุ่งมั่น

บทที่ 2

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร สำหรับเด็กปฐมวัย ได้เกิดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในด้านการพูดจาไพเราะ ด้านการเชื่อฟัง คำสั่งสอน ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านความขยันมุ่งมั่น มีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน

ขั้นการสอน

1. ขั้นสร้างความตระหนักและเจตคติ ขั้นนี้เป็นขั้นที่让孩子มีความตระหนักในปัญหาและเจตคติที่ดีต่อกระบวนการกัลยาณมิตรที่จะส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน เพิ่มมากขึ้น ผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้สัมผัสกับสิ่งที่เกิดขึ้นในลักษณะรูปธรรม ประสบการณ์ตรง ของจริง ผู้สอนมีความเป็นกัลยาณมิตรคอยช่วยเหลือ และแนะนำสิ่งที่ถูกต้อง แนะนำแนวทางที่ดิงงาม เสมือนเป็นปัจจัยภายนอกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กให้เด็กมีความตระหนักและมีเจตคติต่อกระบวนการกัลยาณมิตร พร้อมทั้งมีพฤติกรรมที่ปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้นทั้ง 4 ด้าน

2. ขั้นถึงสาเหตุของปัญหา ขั้นนี้เป็นขั้นที่让孩子คิดถึงเหตุของปัญหา ผู้สอนกระตุ้นให้เด็กใช้กระบวนการคิด ซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวเด็ก เพื่อคิดถึงสาเหตุที่เกิดปัญหาต่างๆ อย่างแท้จริง โดยผู้สอนนำประสบการณ์จริง สร้างสถานการณ์จำลอง เล่าเหตุการณ์ต่างๆ กระตุ้นให้เด็กคิดถึงสาเหตุของปัญหา โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยเพื่อให้ร่วมกันคิดครุคช่วยสรุปลสาเหตุของปัญหา

3. ขั้นวางแผนการดำเนินการ ขั้นนี้让孩子ได้คิดและช่วยกันวางแผนเพื่อดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการพูดจาไพเราะ 2) ด้านการเชื่อฟัง คำสั่งสอน 3) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ด้านความขยันมุ่งมั่น เด็กสามารถบอกแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนตามวิธีที่ตนเองคิด กิจกรรมในขั้นนี้ ได้แก่ ครูคอยช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการแบ่งกลุ่มย่อย ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนร่วมมือกันคิดที่จะนำเสนอกิจกรรมของกลุ่ม ครูคอยช่วยเหลือและชี้แนะวิธีต่างๆ ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มคิด

4. ขั้นปฏิบัติตามขั้นตอน ขั้นนี้ให้เด็กฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนด้วยวิธีที่ได้เลือกไว้ เด็กสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ด้วยความพอใจ มีความมานะพยายาม เอาใจใส่ในแต่ละขั้นตอนโดยมีการใช้กระบวนการคิดส่งเสริมพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการพูดจาไพเราะ 2) ด้านการเชื่อฟัง คำสั่งสอน 3) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ด้านความขยันมุ่งมั่น อย่างถูกต้องและเหมาะสม ครูคอยช่วยเหลือและสนับสนุนให้เด็กแสดงออกด้วยการปฏิบัติตามขั้นตอนของวิธีการส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าว และคอยดูแลนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรม เป็นต้น

5. ขั้นวัดผลประเมินผลและสรุปผล ขั้นนี้เด็กสามารถสรุปผลการดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมการส่งเสริมคนดี ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการพูดจาไพเราะ 2) ด้านการเชื่อฟัง คำสั่งสอน 3) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ด้านความขยันมุ่งมั่น ครูคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ครูให้เด็กสรุปผลและสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นต้น

การจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมกระบวนการ กัลยาณมิตร

เด็กปฐมวัยเป็นวัยซึ่งวางรากฐานพฤติกรรมต่างๆ ให้กับชีวิตมนุษย์กระบวนการกัลยาณมิตร จำเป็นต้องมีปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เด็กได้สัมผัสทั้งทางตรงและทางอ้อม การเสริมสร้างพฤติกรรมอันพึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการพูดจาไพเราะ 2) ด้านการเชื่อฟัง คำสั่งสอน 3) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ด้านความขยันมุ่งมั่น นั้น เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็ก เช่น การจัดป้ายนิเทศการแสดงออกถึงพฤติกรรมต่างๆ บันทึกการทำความดี การจัดการห้องเรียน เป็นต้น

บทบาทครู

การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยควรมีบทบาท ดังต่อไปนี้

1. การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม

การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้พร้อมต่อการเรียนรู้ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เด็กได้เรียนรู้จากกิจกรรมต่างๆ ผ่านการคิดและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. การใช้คำถาม

2.1 ใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดในเรื่องสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และส่งผลกระทบต่อเด็กและคนรอบข้างอย่างไร วิธีแก้ไข คิดวางแผนดำเนินกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ประเมินปรับปรุงและสรุปผลการจัดกิจกรรม

2.2 ใช้คำถามกระตุ้นเจตคติที่ดีต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยด้วยกระบวนการกัลยาณมิตร

3.1 สร้างข้อตกลงกับเด็กก่อนการดำเนินกิจกรรม

3.2 จัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กตระหนัก รู้คุณค่า และมีเจตคติที่ดีพฤติกรรมประสงค์ทั้ง 4 ด้าน

3.3 ขณะดำเนินกิจกรรม ควรใช้ภาษาง่ายๆ กะทัดรัด สื่อความหมายให้ชัดเจน

3.4 ให้เด็กมีอิสระในการแสดงออกด้านการคิดสาเหตุของปัญหา การแก้ปัญหา วางแผน การประเมินและสรุปผล

3.5 ให้การเสริมแรงด้วยการชมเชยและกำลังใจขณะเด็กทำกิจกรรม

3.6 ให้ทหารสนับสนุนและให้การช่วยเหลือเด็กในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสมอย่างทั่วถึง

3.7 ให้ความช่วยเหลือ ดูแลความปลอดภัยและสังเกตพฤติกรรมของเด็กอย่างใกล้ชิด หากพบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือก่อให้เกิดอันตราย ครูต้องคอยชี้แนะทันที

3.8 การวัดผลและประเมินผล

การสังเกตการณ์ตอบคำถาม การแสดงความรู้สึก การสนทนา การร่วมกิจกรรม การอภิปราย

บทบาทของเด็ก

การใช้รูปแบบการส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กควรมีบทบาทดังนี้

1. สนทนาและตอบคำถาม ในเรื่องสาเหตุของปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ วิธีแก้ปัญหา การวางแผน การวางแผนและการสรุปผลการส่งเสริมพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

2. แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมอันพึงประสงค์
อย่างเป็นอิสระ
3. ลงมือปฏิบัติกิจกรรม

บทที่ 3

การนำรูปแบบการเรียนรู้ส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรไปใช้

วิธีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทยโดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรสำหรับเด็กปฐมวัย จัดให้เด็กระดับ 4 – 6 ปี เนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนการสอนมีทั้งหมด 8 แผน แผนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมกระบวนการกัลยาณมิตรบูรณาการกับกิจกรรมหลัก

แผนกิจกรรมที่ 1 เรื่อง บ้านของเรา

แนวคิด บ้านของเราประกอบด้วยห้องต่างๆ เช่น ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว ห้องนั่งเล่น เป็นต้น แต่ละห้อง มีประโยชน์ใช้สอยแตกต่างกัน และอำนวยความสะดวกให้กับทุกคนในบ้านใช้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันทำให้เกิดความรักและความอบอุ่นในครอบครัว

จุดมุ่งหมาย

1. บอกชื่อของใช้ในห้องต่างๆ ภายในบ้าน และสามารถใช้อุปกรณ์จากห้องภายในบ้านได้
2. พัฒนากล้ามเนื้อมือและตาให้ประสานสัมพันธ์กันจากการระบายสีภาพ
3. เด็กพูดจาไพเราะ
4. เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน
5. เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
6. เด็กมีความขยันมุ่งมั่น

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

1. ครูให้เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3-5 คน ช่วยกันต่อภาพบ้านในลักษณะต่างๆ ให้สมบูรณ์ กลุ่มไหนต่อเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ยกมือขึ้นพร้อมกันทั้งกลุ่ม

2. ครูให้เวลาเด็กในการต่อภาพ เมื่อทุกกลุ่มต่อเสร็จแล้ว ครูให้เวลาเด็กเดินชมภาพบ้านของเพื่อนกลุ่มอื่นๆ ตามความสนใจ

3. ครูนำบัตรภาพห้องต่างๆ ภายในบ้าน เช่นห้องครัว ห้องนอน ห้องรับแขก ห้องน้ำ ฯลฯ มาให้เด็กสังเกต แล้วถามคำถามเกี่ยวกับบัตรภาพ ดังนี้

- ภาพห้องที่คุณครูนำมาคือห้องอะไร
- ห้องแต่ละห้องใช้ทำกิจกรรมอะไรได้บ้าง
- ที่บ้านของเด็กๆ มีห้องอะไรบ้าง
- เด็กๆ ชอบห้องใดภายในบ้านของตนเองมากที่สุด เพราะอะไร

4. ครูแนะนำชื่อห้องต่างๆ ภายในบ้าน ได้แก่ ห้องครัว ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องรับแขก เป็นต้น โดยครูถามคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ห้องต่างๆ ภายในบ้านจากประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน

5. ครูนำอุปกรณ์ในห้องต่างๆ เช่น หมอน สบู่ หม้อ กระทะ ยาสีฟัน ฯลฯ มาให้เด็กๆ ช่วยบอกชื่อและประโยชน์การใช้งาน

6. ครูนำบัตรภาพ ห้องครัว ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องรับแขก วางไว้มุมต่างๆ แล้วให้เด็กเลือกอุปกรณ์ต่างๆ หมอน สบู่ หม้อ กระทะ ยาสีฟัน ไปวางให้ตรงกับห้องตามความคิดของเด็ก โดยครูคอยดูแลใกล้ชิดและให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ

7. ครูและเด็กร่วมกันสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำในห้องต่างๆ ในบ้าน มีประโยชน์และช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เช่น ห้องครัวไว้ทำกับข้าว ห้องนอนใช้สำหรับนอนหลับพักผ่อน ห้องน้ำใช้สำหรับทำความสะอาดร่างกายและขับถ่าย เด็กๆ ควรเรียนรู้และปฏิบัติตนให้ถูกต้องในการใช้ห้องต่างๆ ในบ้าน

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพตัดต่อภาพบ้านลักษณะต่างๆ
2. บัตรภาพห้องครัว ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องรับแขก
3. อุปกรณ์ต่างๆ เช่น หมอน สบู่ กระทะ ยาสีฟัน เป็นต้น

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรม
2. สังเกตการณ์เข้าร่วมสังคมของเด็ก

แผนกิจกรรมที่ 2 เรื่อง สร้างบ้านจากรูปทรง

แนวคิด บ้านของเราประกอบด้วยห้องต่างๆ เช่น ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว ห้องนั่งเล่น เป็นต้น แต่ละห้อง มีประโยชน์ใช้สอยแตกต่างกัน และอำนวยความสะดวกให้กับทุกคนในบ้านใช้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันทำให้เกิดความรักและความอบอุ่นในครอบครัว

จุดมุ่งหมาย

1. บอกลักษณะของบ้านแบบต่างๆ และวัสดุที่นำมาใช้สร้างบ้านแต่ละรูปแบบได้
2. วาดต่อเติมภาพบ้านจากรูปทรงเรขาคณิตตามความคิดและจินตนาการได้
3. พัฒนากล้ามเนื้อมือและตาให้ประสานสัมพันธ์กันจากการระบายสีภาพ
4. เด็กพูดจาไพเราะ
5. เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน
6. เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
7. เด็กมีความขยันมุ่งมั่น

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

1. ครูและเด็กพร้อมร้องเพลง บ้านของฉัน แล้วทำท่าทางประกอบตามจินตนาการ
2. สนทนาเกี่ยวกับเนื้อเพลงว่า มีอะไรในบ้านหลังนี้บ้าง บ้านของเด็กๆ มีสิ่งใดเหมือนหรือต่างกัน ครูให้เด็กร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์
3. ครูให้เด็กออกมานำเสนอผลงานการสำรวจบ้านของตนเอง จากกิจกรรม บ้านของฉัน โดยครูคอยช่วยเหลือหากเด็กต้องการ
4. ครูให้เด็กๆ นำผลการสำรวจบ้านมาสังเกตเปรียบเทียบและจัดกลุ่มลักษณะบ้านว่า มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
5. ครูอาสาสมัครแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอลักษณะบ้านของกลุ่มตนเองว่าเป็นบ้านที่ทำมาจากวัสดุอะไรมีลักษณะอย่างไรบ้าง
6. ครูจัดบันทึกลักษณะบ้านของเด็กแต่ละกลุ่มบนกระดาน แล้วเปรียบเทียบให้เห็นว่า บ้านแต่ละคนกันไปสำรวจมา มีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน แต่ทุกคนก็อาศัยอยู่ร่วมกันในบ้านของตนเองได้อย่างมีความสุข

7. ครูและเด็กร่วมกันสรุปเกี่ยวกับลักษณะของบ้านและนำวัสดุมาสร้างบ้าน ควรจะมีความแข็งแรงทนทาน เพื่อให้เหมาะกับการอยู่อาศัย และเน้นให้เด็กเข้าใจว่า บ้านของเราไม่ว่าจะสร้างจากวัสดุใด มีขนาดเล็ก หรือใหญ่ แตกต่างกัน หากทุกคนในบ้านมีความรักต่อกัน ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขเช่นกัน

สื่อการเรียนรู้

1. เพลงบ้านของฉัน

เพลง บ้านของฉัน

บ้านของฉันมีนกกระจอก ส่งเสียงจ๊อจ๊อ อยู่บนหลังคา

บ้านของฉันนั้นชอบเลี้ยงนก นกบินโฉบไปมา

บ้านฉันมีดอกไม้สวย บ้านฉันมีกล้วยไม้ป่า

บ้านฉันมีปลั๊กปลาทอง ตอนเย็นกลับมาช่างเพลินใจ

พวกเราทุกคนมีความสุขที่บ้าน หลังจากช่วยแม่ทำงาน

เราต่างชื่นบานที่บ้านของเรา

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรม
2. สังเกตการณ์เข้าร่วมสังคมของเด็ก

แผนกิจกรรมที่ 3 เรื่อง บ้านของฉันนั้นมีหลายห้อง

แนวคิด บ้านของเราประกอบด้วยห้องต่างๆ เช่น ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว ห้องนั่งเล่น เป็นต้น แต่ละห้อง มีประโยชน์ใช้สอยแตกต่างกัน และอำนวยความสะดวกให้กับทุกคนในบ้านใช้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันทำให้เกิดความรักและความอบอุ่นในครอบครัว

จุดมุ่งหมาย

1. บอกกิจกรรมที่ทำในห้องต่างๆ ภายในบ้านได้
2. บอกวิธีการใช้ประโยชน์จากห้องต่างๆ ภายในบ้านได้
3. พัฒนากล้ามเนื้อมือและตาให้ประสานสัมพันธ์โดยการลากเส้นจับคู่ภาพได้
4. เด็กพูดจาไพเราะ
5. เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน
6. เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
7. เด็กมีความขยันมุ่งมั่น

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

1. ครูและเด็กพร้อมร้องเพลง บ้านของฉัน แล้วทำท่าทางประกอบตามจินตนาการ ครูให้เด็กบอกชื่อห้องต่างๆ ภายในบ้าน และบอกชื่อของใช้ที่มีอยู่ในแต่ละห้อง เพื่อทบทวนความรู้ร่วมกัน
2. ครูให้เด็กเล่นเกมทายชื่อห้องต่างๆ ภายในบ้าน โดยให้เด็กดูบัตรภาพเครื่องใช้ต่างๆ เช่น โซฟา เตียงนอน อ่างล้างจาน อ่างล้างหน้า เป็นต้น แล้วให้เด็กๆ ทายว่าของใช้เหล่านี้อยู่ห้องใดภายในบ้าน จากนั้นครูและเด็กร่วมกันเฉลย
3. ครูให้อาสาสมัคร 2-3 คน ออกมาดูภาพภายในบ้าน คนละ 1 ห้อง แล้วแสดงท่าทางประกอบ เช่น ถ้าเป็นห้องนอนก็ให้เด็กๆ ทำท่านอน ถ้าเป็นห้องครัวก็ให้เด็กๆ ทำท่าทางทำกับข้าว แล้วให้เพื่อนๆ ทายจนครบทุกห้อง
4. ครูนำภาพห้องต่างๆ มาร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์และกิจกรรมที่ทำในแต่ละห้องและร่วมกันสรุป

5. ครูให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำในห้องต่างๆ ภายในบ้านว่า มีประโยชน์ที่แตกต่างกัน เด็กๆ ควรเลือกปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับการใช้ห้องภายในบ้าน และต้องช่วยกันดูแลความสะอาดเรียบร้อยของทุกห้องภายในบ้าน

6. ครูและเด็กร่วมกันสรุปเกี่ยวกับห้องต่างๆ ภายในบ้าน และวิธีปฏิบัติตนในการใช้ห้องให้ถูกต้องเหมาะสม

สื่อการเรียนรู้

1. เพลงบ้านของฉัน

เพลง บ้านของฉัน

บ้านของฉันมีนกกระจอก ส่งเสียงจ๊อจ๊อ อยู่บนหลักคา

บ้านของฉันนั้นชอบเลี้ยงนก นกบินโฉบไปมา

บ้านฉันมีดอกไม้สวย บ้านฉันมีกล้วยไม้ป่า

บ้านฉันมีปลั้วปลา ตอนเย็นกลับมาช่างเพลินใจ

พวกเราทุกคนมีความสุขที่บ้าน หลังจากช่วยแม่ทำงาน

เราต่างชื่นบานที่บ้านของเรา

2. ภาพห้องต่างๆ ภายในบ้าน

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรม

2. สังเกตการณ์เข้าร่วมสังคมของเด็ก

แผนกิจกรรมที่ 4 เรื่อง การปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ

แนวคิด เศษวัสดุอุปกรณ์ มีหลากหลายอย่าง เช่น หลอดน้ำ โคมพรม เศษผ้า อนุ่น กระดาษ เม็ดโฟม เป็นต้น สามารถนำมาทำกิจกรรมได้มาก เช่น สามารถนำมาตกแต่งภาพในการ ทำกิจกรรมศิลปะได้

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการสังเกต รูปทรงเบื้องต้น ลักษณะและขนาด ของวัสดุต่างๆ ที่ครูให้นักเรียนรู้จัก
2. เด็กพูดจาไพเราะ
3. เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน
4. เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
5. เด็กมีความขยันมุ่งมั่น

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนสำรวจวัสดุต่างๆ ที่ครูนำมาให้นักเรียนรู้จัก
2. ครูสาธิตการทำกิจกรรมการตกแต่งภาพด้วยเศษวัสดุให้นักเรียนดู
3. ให้นักเรียนวาดภาพหรือรู้จักภาพที่ครูกำหนด แล้วเลือกวัสดุที่เตรียมไว้ตามใจชอบ เช่น หลอดน้ำ โคมพรม เศษผ้า อนุ่น กระดาษ เม็ดโฟม เป็นต้น
4. ให้นักเรียนทากาวให้ทั่วๆ รูปภาพ หรือภาพวาด
5. ให้นักเรียนตกแต่งภาพด้วยวัสดุที่นักเรียนเลือกตามใจชอบ ติดลงภาพให้แน่นๆ
6. นักเรียนต้องการจะตกแต่งภาพให้สวยงาม ให้ใช้สีเทียนหรือสีโปสเตอร์ตกแต่งภาพตามใจชอบ ที่พิมพ์ภาพให้เต็มพื้นกระดาษ ก็จะได้ภาพที่สวยงามอีกแบบหนึ่ง
8. เขียนชื่อนักเรียนแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆ ดูได้
9. นักเรียนช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษวาดเขียน
2. สีโปสเตอร์ หลายๆ สีหรือ สีน้ำหลอด
3. ภาพวาดลายเส้นทำจุดนูนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เช่น ภาพลอยกระทง
4. ฟู่กั้น
5. เศษวัสดุ เช่น หลอดน้ำ ไหมพรม เศษผ้า นุ่น กระดาษ เม็ดโฟม เป็นต้น
6. กาวน้ำ

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
2. ดูความร่วมมือในการทำกิจกรรม เช่น การสัมผัสวัสดุต่างๆ

แผนกิจกรรมที่ 5 เรื่อง ละเลงด้วยมือ

แนวคิด มือของเราสามารถทำอะไรได้หลายอย่าง เช่น กำ ชี้ แบมือ ลูบ เคลื่อนมือไปในทิศทางต่างๆ ตามความคิดของเรา

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทดลองการใช้ฝ่ามือ นิ้ว นิ้วมือ เล็บ กำปั้น ให้เคลื่อนไหวเป็นจังหวะในลักษณะต่างๆ
2. เด็กพูดจาไพเราะ
3. เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน
4. เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
5. เด็กมีความขยันมุ่งมั่น

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

1. ครูสาธิตการละเลงสีให้นักเรียนดู
2. ใช้ฟองน้ำเปียกเช็ดกระดาษเบาๆ
3. เอามือรีดฟองอากาศให้หมด
4. ตักแป้งเปียกที่ผสมสีเสร็จแล้ววางบนกระดาษ
5. ใช้ฝ่ามือลูบละเลงแป้งให้ทั่วกระดาษ
6. ใช้ส่วนต่างๆ เช่น มือ แขน กำปั้น นิ้วมือเขียนเคลื่อนไหวไปมา บนกระดาษที่ละเลง แล้วสร้างภาพ
7. ถ้าต้องการเปลี่ยนภาพที่ละเลงใหม่ให้ใช้ฝ่ามือลูบออก ละเลงเป็นพื้นให้ทั่วกระดาษแล้วเริ่มสร้างภาพใหม่ตามใจชอบ
8. ถ้าพอใจแล้วยกกระดาษที่ละเลงวางบนกระดาษหนังสือพิมพ์ เพื่อตามผลงานให้แห้ง
9. นักเรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์และไปล้างมือให้สะอาด

วัสดุอุปกรณ์

1. สีผสมอาหาร
2. แป้งเปียก

3. เกล็ดสบู่หรือแชมพูใส
4. กระจกอะครีลิก หรือกระจกผิวมัน เช่น ปฏิทินด้านหลัง แผ่นโปสเตอร์ เป็นต้น
5. เสื้อกันเปื้อน
6. ถังล้างมือ
7. ผ้าเช็ดมือ

วิธีทำแป้งละเลง

1. นำแป้งมาละลาย
กับน้ำ เพื่อไม่ให้แป้งจับตัวเป็นก้อน
2. เติมน้ำเดือดลงในแป้ง คนจนแป้งเข้ากันคล้ายครีมข้น พอที่จะละเลงได้สะดวก
3. เติมน้ำ เกล็ดสบู่ หรือแชมพูใส หรือน้ำยาล้างจานอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ลื่น และล้างออกง่าย

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรม
2. สังเกตการเคลื่อนไหวของมือ และส่วนประกอบของมือ
3. สังเกตผลงานของเด็ก

หมายเหตุ

ขณะทำกิจกรรมจะมีผู้ปกครองและครูร่วมช่วยกระตุ้นทำกิจกรรม และจะเริ่มทำกิจกรรมช่วงที่เด็กชอบก่อนแล้วค่อยๆ เพิ่มกิจกรรมให้มากขึ้น และจะเปิดเพลงบรรเลงเบาๆ ขณะทำกิจกรรม

แผนกิจกรรมที่ 6 สิ่งรอบตัวเรา

แนวคิด เรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา โรงเรียนเป็นสถานที่ให้เด็ก ได้เรียนหนังสือและทำกิจกรรมต่างๆ มีคุณครูคอยดูแลให้ความรู้ และมีสถานที่ต่างๆ เช่น ห้องน้ำ ห้องอาหาร เป็นต้น ให้เราใช้ประโยชน์และทำกิจกรรมเมื่อมาโรงเรียน เด็กๆ ก็ต้องจักช่วยเหลือตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. เด็กรู้จักการสังเกต
2. เด็กพูดจาไพเราะ
3. เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน
4. เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
5. เด็กมีความขยันมุ่งมั่น

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

1. ให้เด็กๆ ทุกคนต่อแถวกัน เป็น 2 แถว
2. ถามเด็กๆ ว่านอกห้องเรียนเรามีอะไรบ้าง
3. วันนี้คุณครูจะพาเด็กๆ ไปเล่นรอบโรงเรียนกัน
4. ให้เด็กๆ เดินเป็นแถวอย่างเป็นระเบียบตามคุณครูออกไปข้างนอกห้องเรียน
5. คุณครูพาเด็กๆ เดินชมบริเวณรอบๆ โรงเรียน และอธิบายสิ่งที่เห็น หรือสัมผัส ได้ให้

นักเรียนฟัง ตอนเดินออกแดด ครูหยุด แล้วถามนักเรียนว่า เด็กๆ รู้สึกอย่างไร แล้วพาเด็กๆ เดินไปได้ร่มไม้ คุณครูพาหยุด แล้วถามเด็กๆ ว่า รู้สึกอย่างไร จากนั้นคุณครูก็อธิบายประโยชน์และโทษของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา

6. ครูพาเด็กๆ กลับเข้าห้อง พร้อมทั้งมาร่วมกันอภิปรายว่าเด็กๆ ไปเจออะไรมาบ้างแล้วรู้สึกอย่างไรบ้าง ครูมาสรุปอีกครั้งเกี่ยวกับความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัสดุอุปกรณ์

1. วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม

แผนกิจกรรมที่ 7 เรื่อง ของใช้ส่วนรวม ช่วยกันรักษา

แนวคิด โรงเรียนเป็นสถานที่ให้เด็ก ได้เรียนหนังสือและทำกิจกรรมต่างๆ มีคุณครูคอยดูแลให้ความรู้ และมีสถานที่ต่างๆ เช่น ห้องน้ำ ห้องอาหาร เป็นต้น ให้เราใช้ประโยชน์และทำกิจกรรมเมื่อมาโรงเรียน เด็กๆ ก็ต้องจักช่วยเหลือตนเอง เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเล่นกับเพื่อนอย่างถูกวิธีและปลอดภัยในการเล่นเครื่องเล่นสนามร่วมกัน สามารถสังเกตเปรียบเทียบ และรู้จักค่าจำนวน 1-3 จากภาพที่กำหนด

จุดมุ่งหมาย

1. บอกวิธีเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างถูกวิธีและปลอดภัย
2. เด็กพูดจาไพเราะ
3. เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน
4. เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
5. เด็กมีความขยันมุ่งมั่น

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

1. ครูพาเด็กไปที่สนามเด็กเล่น และให้เด็กเล่นเครื่องเล่นสนามตามกติกาข้อตกลงร่วมกัน เช่น เล่นด้วยความระมัดระวัง แบ่งกันเล่น รู้จักรอคอยตามลำดับก่อนหลัง เมื่อได้ยินครูร้องเพลง หหมดเวลา ให้เด็กๆ กลับมานั่งพักไ้ร่มไม้ หรือจุดที่ครูนัดแนะหลังเล่นเสร็จ
2. ครูให้เด็กๆ นั่งพักไ้ร่มไม้บริเวณสนามหลังจากเล่นเสร็จแล้ว จากนั้นครูสนทนาซักถามเกี่ยวกับวิธีการเล่นร่วมกับเพื่อน โดยเน้นกิจกรรมการเล่นเครื่องสนามเป็นหลัก
3. ครูหรืออาสาสมัครออกมาสาธิตวิธีเล่นเครื่องเล่นสนามแต่ละชนิดอย่างถูกวิธีและปลอดภัยทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น โดยครูถามคำถาม เช่น
  - เด็กๆ คิดว่าเครื่องเล่นชนิดใดบ้าง หากเล่นไม่ระวังอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย
  - เด็กๆ คิดว่าถ้าเราเล่นเครื่องเล่นสนามผิดวิธีจะเป็นอย่างไร

- เด็กๆ จะมีวิธีการดูแลเครื่องเล่นสนามให้อยู่ในสภาพที่ดีได้อย่างไร

4. ครูให้เด็กๆ ช่วยกันสำรวจเครื่องเล่นสนามแต่ละชนิด ถ้าพบว่าเครื่องเล่นชำรุดให้รีบแจ้งครูทันที แล้วครูจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมาซ่อมแซมโดยด่วน
5. ครูและเด็กร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการใช้ของส่วนรวมในโรงเรียน และวิธีการเล่นเครื่องสนามร่วมกันกับเพื่อนอย่างระมัดระวังและเกิดความปลอดภัย

วัสดุอุปกรณ์

1. เครื่องเล่นสนาม

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม

แผนกิจกรรมที่ 8 เรื่อง ฝนภาพแสนสนุก

แนวคิด วัสดุอุปกรณ์ เช่น เหยียด กุญแจ ไข่มุก กรรไกร เป็นต้น มีลักษณะ รูปทรง พื้นผิว ขนาด และรูปร่างต่างกัน ซึ่งสามารถหาได้ในสิ่งแวดล้อม สามารถนำมาเป็นกิจกรรมทางศิลปะได้ เช่น การทำมาทำการพิมพ์ภาพ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการสังเกต รูปทรงเบื้องต้น ลักษณะและขนาด ของวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ครูให้นักเรียนรู้จัก
2. เด็กพูดจาไพเราะ
3. เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน
4. เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
5. เด็กมีความขยันมุ่งมั่น

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

1. ครูนำวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มาวางบนโต๊ะ
2. ครูให้นักเรียนเลือกสัมผัส สังเกต รูปทรง ลักษณะของวัสดุอุปกรณ์ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร
3. ครูสาธิตการทำกิจกรรมการพิมพ์ภาพให้นักเรียนดู
4. นักเรียนเลือกสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ตามใจชอบ เช่น ไข่มุก กุญแจ กรรไกร เหยียด เป็นต้น
5. นำสิ่งของที่นักเรียนเลือกวางใต้กระดาษ
6. ให้นักเรียนใช้สีเทียน หรือ ดินสีดำ ระบายฝนข้างบนภาพ ที่มีไข่มุก กุญแจ กรรไกร เหยียด วางข้างล่าง แล้วค่อยฝนดินสอสี และย้ายแบบตามใจชอบ
7. เมื่อได้ภาพพิมพ์ตามใจชอบแล้ว นักเรียนต้องการจะตกแต่งภาพให้สวยงาม ให้ใช้พู่กันจุ่มสีโปสเตอร์ระบายทับภาพที่พิมพ์ภาพให้เต็มพื้นกระดาษ ก็จะได้ภาพที่สวยงามอีกแบบหนึ่ง
8. เขียนชื่อนักเรียนแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆ ดูได้
9. นักเรียนช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษวาดเขียน หรือกระดาษที่พิมพ์ไม่หนาเกินไป เช่น กระดาษ A4
2. สีเทียน / ดินสอ
3. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝน เช่น เหยือกขนาดต่างๆ กุญแจ ไข่มุกรรไกร ผ้าบุโต๊ะที่มีลวดลายฉูดฉาด

เป็นต้น

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

ตารางบันทึกพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรมส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร

บูรณาการกับกิจกรรมหลัก ของเด็กปฐมวัย

ชื่อเด็ก.....

คำชี้แจง หากเด็กสนใจในกิจกรรมต่างให้ใช้เครื่องหมาย √ หากไม่สนใจให้กาเครื่องหมาย x

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมส่งเสริมคนดีสู่สังคมไทย โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตร	พฤติกรรมที่แสดงออก			
			พูดจาไพเราะ	เชื่อฟังคำสั่งสอน	เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ขยันมุ่งมั่น
1	1	กิจกรรมบ้านของเรา				
	2	กิจกรรมบ้านของเรา				
	3	กิจกรรมบ้านของเรา				
2	4	กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง				
	5	กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง				
	6	กิจกรรมสร้างบ้านจากรูปทรง				
3	7	กิจกรรมบ้านของฉันนั้นมีหลายห้อง				
	8	กิจกรรมบ้านของฉันนั้นมีหลายห้อง				
	9	กิจกรรมบ้านของฉันนั้นมีหลายห้อง				
4	10	กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ				
	11	กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ				
	12	กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ				
5	13	กิจกรรมละเลงด้วยมือ				
	14	กิจกรรมละเลงด้วยมือ				
	15	กิจกรรมละเลงด้วยมือ				
6	16	กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา				
	17	กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา				
	18	กิจกรรมสิ่งรอบตัวเรา				
7	19	กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกันรักษา				
	20	กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกันรักษา				
	21	กิจกรรมของใช้ส่วนรวม ช่วยกันรักษา				
8	22	กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก				
	23	กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก				
	24	กิจกรรมฝนภาพแสนสนุก				

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	ชื่อ สกุล ฉายา	ตำแหน่ง	สถานที่ทำงาน
1	พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์,ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
2	ผู้ช่วยศาสตราจารย์(พิเศษ)นันทา โพธิ์คำ	ประธานหลักสูตร สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
3	นางสาววีณา ภาคมฤค	อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
4	พระครูกิตติวราทร,ดร.	รองอธิการบดี ผู้ทรงคุณวุฒิ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
5	พระศิลาศักดิ์ สุขเมโธ	อาจารย์ประจำหลักสูตร เชี่ยวชาญด้านการอบรมธรรมะ แก่เยาวชน ผู้ทรงคุณวุฒิ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
6	พระมหาสุริยา ฐิตเมธี	พระวิทยากรอบรมธรรมะแก่ เด็กและเยาวชน ผู้ทรงคุณวุฒิ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
7	นายสลับ สุ่มมาตย์	ผู้อำนวยการ ผู้ทรงคุณวุฒิ	โรงเรียนดินคำบัวรองวิทยา
8	นางรุ่งลาวัลย์ เดิมทำรัมย์	รองผู้อำนวยการ ผู้ทรงคุณวุฒิ	โรงเรียนดินคำบัวรองวิทยา
9	นางนิสากร อนารัตน์	ครูประจำชั้นอนุบาล ผู้ทรงคุณวุฒิ	โรงเรียนดินคำบัวรองวิทยา
10	นางภาวนา นันสถิตย์	ครูประจำชั้นอนุบาล ผู้ทรงคุณวุฒิ	โรงเรียนดินคำบัวรองวิทยา
11	นายวิเชษฐ์ รัศมีฉาย	ประธานคณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ	โรงเรียนดินคำบัวรองวิทยา
12	จำสืบเอกมนตรี ผ่านสำแดง	รองประธานกรรมการ สถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ	โรงเรียนดินคำบัวรองวิทยา

ที่	ชื่อ สกุล ฉายา	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
13	นางมณีวรรณ พุทธิสง	ผู้ปกครองนักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ	
14	นางแพงมา ผ่านสำแดง	ผู้ปกครองนักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ	
15	นายสำราญ ทองการ	ผู้ปกครองนักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ	
16	นางสาวสุลักษณ์ ปันล่อ	ผู้ปกครองนักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ	
17	นางสาวทิพย์เกสร สำแดงเดช	ผู้ปกครองนักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ	

ภาคผนวก ค
ประวัติคณะผู้วิจัย

6.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : ชื่อแผนงานวิจัย

-

6.2 หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย

รูปแบบการส่งเสริม อนุรักษ์และพัฒนาคุณค่าของประเพณีแท้เทียนพรรษา
จังหวัดอุบลราชธานี(วช.)

การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านและวิถีพุทธในการบำบัด ผู้ติดยาเสพติดเพื่อความ
มั่นคงทางสังคม จังหวัดร้อยเอ็ด (วช.)

ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ (สกอ.)

6.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน (อาจมากกว่า 1 เรื่อง)

การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(วช.)

การส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยของเยาวชนในสถานศึกษาภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง โดยใช้คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม(วช.)

การใช้หลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ความสมานฉันท์ของนักเรียนโรงเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง(วช.)

การนำหลักธรรมคำสอนโยนิโสมนสิการมากำหนดรูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรม
การขับขี่รถจักรยานยนต์เพื่อลดปัญหาการเกิดอุบัติเหตุของเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด(วช.)

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model (วช.)

6.4 งานวิจัยที่กำลังทำ ชื่อข้อเสนอการวิจัย แหล่งทุน และสถานภาพในการทำ วิจัยว่าได้ทำวิจัยลุล่วงแล้วประมาณร้อยละเท่าใด

ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ – นามสกุล (ภาษาไทย)   นารีรัตน์ จันทawatธี
 ชื่อ – นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)   NAREERAT JANTAWARIT

2. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

3. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

โทรศัพท์ : 0-4351-8364, 0-4351-6076

โทรศัพท์มือถือ : 087-2284153, 092-3127205

โทรสาร : 0-4351-4618

E-mail : pik.45@hotmail.com

4. ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2545   ปริญญาตรี (คบ.) สาขาการศึกษาปฐมวัย
    จากสถาบันราชภัฏมหาสารคาม
- พ.ศ. 2553   ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) สาขาหลักสูตรและการสอน
    จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พ.ศ. 2556   กำลังศึกษาต่อ คณะครุศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย
    มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการสาขาวิชาการที่มีความชำนาญสาขาการศึกษาปฐมวัย และคอมพิวเตอร์

6. งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน

- เรื่อง “การส่งเสริมทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมคำคล้องจองทำนองสรภัญญ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning)” 2553

ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ – นามสกุล (ภาษาไทย)   พ็ชรี ศิลารัตน์
ชื่อ – นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)   PATCHAREE SILARAT

2. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

3. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

โทรศัพท์ : 0-4351-8364, 0-4351-6076

โทรศัพท์มือถือ : 089-573-0946

โทรสาร : 0-4351-4618

E-mail : Patcharee_silarat@hotmail.com

4. ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2549	ศาสตรบัณฑิต (ศน.บ) เอกรัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2551	ศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม) เอกรัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2552	ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (ป.บัณฑิตวิชาชีพครู) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2556	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด) สาขายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญสาขาสังคม และคอมพิวเตอร์

6. งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน

- เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด” 2551

- เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านการประหยัดของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” 2556 วารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม ปีที่ 12 ฉบับที่ 25 ประจำเดือนมกราคม-เมษายน 2556

- เรื่อง “การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พ.ศ. 2556” ทุนจากสถาบันญาณสังวร หัวหน้าโครงการวิจัย

- เรื่อง “การปรับพฤติกรรมการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์เทียบโอนปี 2 หอง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โดยใช้แรงเสริมเชิงบวก” ทุนจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต

7. งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อข้อเสนอการวิจัย แหล่งทุน และสถานภาพในการทำ วิจัยว่าได้ทำการวิจัยลุล่วงแล้วประมาณร้อยละเท่าใด

- เรื่อง “การส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยของเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางโดยใช้คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม” หัวหน้าโครงการ ทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) งบประมาณแผ่นดิน ปี 2558

- เรื่อง การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นผู้ร่วมวิจัย ทุนทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) งบประมาณแผ่นดิน ปี 2558

ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวจิตรลดา ศิลารัตน์
ชื่อ- นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss. Jitladda Silarat
2. ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิจัยอิสระ
3. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อกับได้สะดวก
3 ซอย 40 ถ.รณชัยชาญยุทธ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทร. 084-393-3402, 082-489-6599
e-mail : Francis_kopai@hotmail.com
4. ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2556 รัฐศาสตร์บัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
5. งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อข้อเสนอการวิจัย แหล่งทุน และสถานภาพในการทำ วิจัยว่าได้ทำการ
วิจัยคล่องแล้วประมาณร้อยละเท่าใด
- เรื่อง “การส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยของเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนกลางโดยใช้คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม” ผู้ร่วมวิจัย ทุนวิจัยจากสำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) งบประมาณแผ่นดิน ปี 2558

ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย)

พระอาคม อุโคตร

ชื่อ- นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

PHRAAREKOM UKOT

2. ตำแหน่งปัจจุบัน

ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

3. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

โทรศัพท์ : 043-518364, 043-516076, 086-463-4189, 080-178-3908

โทรสาร : 043-514618

4. ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญาตรี

คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอน

ภาษาอังกฤษ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ระดับปริญญาโท(กำลังศึกษาต่อ)

สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยMysore

ประเทศอินเดีย